

Annika Nummela

YMPÄRISTÖTUOKION SUUNNITTELU JA TOTEUTUS TI-TI
NALLEN TALOON

Sosiaalialan koulutusohjelma
2012

YMPÄRISTÖTUOKION SUUNNITTELU JA TOTEUTUS TI-TI NALLEN TALOON

Nummela, Annika
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Maaliskuu 2012
Ohjaaja: Frigren, Kirsi-Leena
Sivumäärä: 57
Liitteitä: 16

Asiasanat: elämyspedagogiikka, seikkailukasvatus, ympäristökasvatus, ohjaaminen, Ti-Ti Nalle

Opinnäytetyön aiheena oli suunnitella ja toteuttaa uusi toiminnallinen tuokio Ti-Ti Nallen Taloon. Opinnäytetyön kohteena olivat Ti-Ti Nallen Talo ja Talossa vierailevat lapsiperheet. Ti-Ti Nallen Talo on Ikaalisissa sijaitseva ympärivuotinen matkailukohde, joka on suosittu lapsiperheiden keskuudessa. Ti-Ti Nallen Talossa on 15 huonetta, joissa riittää erilaista tekemistä koko perheelle. Talossa järjestetään tasatunnein toimintatuokioita.

Uuden toiminnallisen tuokion teemana oli ympäristö. Ympäristötuokion tavoitteena oli tuokion avulla tuoda lasten ja vanhempien tietoisuuteen ympäristökasvatusta. Tavoitteena oli tuoda ympäristökasvatusta esille elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen keinoin. Nallejen kanssa lapset tutustuivat erilaisiin roskeisiin ja niiden lajitteluun. Tuokion tavoitteena oli ottaa huomioon eri-ikäiset lapset sekä heidän vanhempansa ja suuret vierasmäärät. Tavoitteena oli suunnitella tuokiosta helposti rakennettava.

Opinnäytetyön ajatuksena oli, että lapsille luodaan positiivinen ja mielenkiintoinen kuva ympäristöstä. Ympäristötuokion avulla lapset oppivat mallista ja kokemusten kautta. Kun lapset oppivat jo varhain ympäristöä huolehtivan elämäntavan, huolehtivat he ympäristöstä luultavammin myös aikuisena.

Ympäristötuokio toteutettiin Ti-Ti Nallen Talossa kaksi kertaa, kesällä ja syksyllä 2011. Ympäristötuokiosta saatiin palautetta toimeksiantajalta, vanhemmilta ja lapsilta. Toimeksiantaja antoi sekä suullista että kirjallista palautetta. Vanhemmille suunniteltiin palautelomake, jonka avulla saatiin palautetta ympäristötuokiota koskeviin kysymyksiin. Lapsilta palaute saatiin suullisena ympäristötuokion jälkeen.

Palautteiden ja omien havaintojen perusteella tuokio onnistui ja oli tarpeellinen ja opinnäytetyölle asetetut tavoitteet täyttyivät. Ympäristötuokio otettiin Ti-Ti Nallen Talon vakituiseksi ohjelmatuokioksi. Ti-Ti Nallen Talolle rakennetaan jätteen lajittelunurkkaus, joka mahdollistaa tuokion monipuolisen toteutuksen. Ympäristötuokiota voidaan käyttää sellaisenaan esimerkiksi päiväkodeissa.

PLANNING AND IMPLEMENTATION AN ENVIRONMENTAL MOMENT TO THE HOUSE OF TI-TI NALLE

Nummela, Annika

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

March 2012

Supervisor: Frigren, Kirsi-Leena

Number of pages: 57

Appendices: 16

Keywords: experiential pedagogy, adventure education, environmental education, leading, Ti-Ti Nalle

The purpose of this thesis was to plan and organize a new functional moment to the House of Ti-Ti Nalle. The focus of this thesis was the House of Ti-Ti Nalle, the children and their families who visit the house. The House of Ti-Ti Nalle is located in Ikaalinen, Western Finland. The House is open all year round and is a very popular place to visit among children and their families. There are 15 different kind of rooms in the house, all providing a lot of different kind of activities designed for the whole family. A functional moment is also organised every hour.

The theme of the created new functional moment was the environment. The aim of the environmental moment was to raise the awareness of children's as well as parents' environmental education. Additionally, the aim was to bring environmental education into action with the help of experiential pedagogy and adventure education. With the help of Ti-Ti Nalle children explored different kind of waste and how to separate it properly. The leading idea of this particular functional idea was to take into consideration children of all ages, their parents and generally a large number of guests at the house. It was also important to plan the moment so that it would be easy to carry out.

The core of this thesis was that to create a positive and interesting image about the environment for the children. With the help of the environmental moment the children will learn by example and hands-on. Learning to take care of the environment at an early age will most likely result as a continuing habit when growing up. The environmental moment was carried out twice: in the summer and in the autumn of 2011. The client of this thesis provided verbal and written feedback. The parents (participating in the environmental moment) also provided feedback with the help of a fill-in form which was created for this purpose only. The children gave their feedback verbally after the environmental moment.

On the basis of the received feedback and on my own findings the moment can be considered successful, useful and fulfilled the aim set out for this thesis. As a result the experimental environmental moment was permanently incorporated into the functional moment sessions of the Ti-Ti Nalle House. They will also build a separate corner for the separation of waste which will provide different kind of ways to carry out the environmental moment. It is also possible to apply the concept of the environmental moment in the day care centres.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TI-TI NALLEN TALON TOIMINTA.....	7
2.1	Toimintatuokiot.....	12
3	ELÄMYSPEDAGOGIIKKA	14
3.1	Elämyspedagogiikan tulevaisuus	15
3.2	Elämyspedagogiikka ja ympäristökasvatus	16
4	SEIKKAILUKASVATUS	16
4.1	Seikkailukasvatuksen tavoitteet	17
4.2	Seikkailutoiminnasta.....	18
5	YMPÄRISTÖKASVATUS.....	19
5.1	Ympäristökäsite	19
5.2	Taustaa ympäristön tilasta.....	20
5.3	Lapset ja ympäristö	20
5.4	Ympäristökasvatuksen taustaa	21
5.5	Ympäristökasvatuksen tavoitteet	21
6	VARHAISKASVATUS	23
6.1	Mitä varhaiskasvatus on.....	23
6.2	Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa.....	24
7	HYVÄ OHJAAJA	26
7.1	Lasten ohjaaminen	26
7.2	Ohjaajan ominaisuuksia	26
7.3	Ohjaaminen on vuorovaikutusta	28
8	YMPÄRISTÖTUOKION TAUSTAA JA TAVOITTEITA	29
9	YMPÄRISTÖTUOKION SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	31
9.1	Ympäristötuokion suunnittelu.....	31
9.2	Ympäristötuokion ensimmäinen toteutus	34
9.3	Ympäristötuokion toinen toteutus.....	39
10	YMPÄRISTÖTUOKION PALAUTE	41
10.1	Palautelomakkeen laatiminen	42
10.2	Ympäristötuokioon osallistuneiden vanhempien palaute	43
10.3	Vanhempien palautteen yhteenveto	44
10.4	Ympäristötuokioon osallistuneiden lasten palaute.....	46
10.5	Opinnäytetyön toimeksiantajan palaute	48
11	YMPÄRISTÖTUOKION TULEVAISUUS	49

12 POHDINTA JA LOPPUTUNNELMAT.....	50
LÄHTEET.....	56
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Ikaalisissa Kyrösjärven rannalla sijaitsee Ti-Ti Nallen Talo, joka on ympärivuotinen matkailukohde. Nalleperhe on saanut asustaa keltaisessa hirsisessä talossaan jo reilut kymmenen vuotta, aivan Ikaalisten Kylpylän läheisyydessä. Talo tarjoaa lapsille ja heidän läheisilleen ihastuttavan ja opettavaisen ympäristön. Talossa on 15 huonetta, joissa jokaisessa on erilaista tekemistä. Ti-Ti Nallen Talo tarjoaa erilaista toimintaa ja ohjelmaa. Tasatunnein Talossa järjestetään ohjelmaa vieraille, joihin he voivat halutessaan osallistua. Ti-Ti Nallen Talon ohjaajat pitävät erilaisia toiminnallisia tuokioita. Tällaisia toiminnallisia tuokioita ovat esimerkiksi tanssi-, laululeikki-, nikkarointi- ja tarinatuokiot. Toimintatuokioissa lapset saavat leikkiä yhdessä nallejen kanssa. Nallejen välityksellä lapsille on mukava opettaa erilaisia asioita. Yhdessä tekemällä ja matkimalla lapset oppivat paljon. Ti-Ti Nallen Talossa annetaan myös mahdollisuus lasten itse kokeilla, tuntea onnistumista ja saada elämyksiä.

Olen työskennellyt Ti-Ti Nallen Talossa usean vuoden ajan ja pitänyt erilaisia toimintatuokioita. Toimintatuokioiden teemat ovat pysyneet samoina, mutta sisällöltään ne muuttuvat ja uudistuvat. Talossa käy samoja vieraita useita kertoja vuodessa. Tämän vuoksi olisi hyvä, jos tuokioiden teemat monipuolistuisivat ja laajenisivat. Tästä sain ajatuksen alkaa kehittää uutta toimintatuokiota. Uuden tuokion suunnittelussa on huomioitava eri-ikäiset vieraat, suuret vierasmäärät sekä tuokion helppo ja nopea rakentaminen. Tuokiossa otetaan huomioon myös pedagoginen näkökulma.

Itselleni ympäristö on aina ollut erittäin tärkeä asia ja melkein alusta asti oli selkeää, että uusi tuokio liittyisi ympäristöteemaan. Ympäristökysymykset ovat nykypäivänä erittäin tärkeitä ja ympäristökasvatus lähtee jo varhaislapsuudesta. Ympäristöteema sopii hyvin myös arvoiltaan Ti-Ti Nalle tuotemerkillä. Toteutin suunnittelemani tuokion Ti-Ti Nallen Talossa yhteensä kaksi kertaa. Näin sain kokemusta tuokion ohjaamisesta, mahdollisuuden muuttaa sen sisältöä sekä palautetta siitä. Tuokion myötä myös aikuiset saavat tietoa ympäristöasioista.

Opinnäytetyön alussa esittelen Ti-Ti Nallen Talon, Taloon liittyvät taustatiedot sekä Talossa toimivat erilaiset toimintatuokiot. Seuraavissa luvuissa käsittelen teoriataustaa elämyspedagogiikasta, seikkailu-, ympäristö- ja varhaiskasvatuksesta sekä ohjaamisesta. Teoriaosuuden jälkeen keskityn ympäristötuokion taustaan ja tavoitteisiin. Näiden jälkeen käsittelen ympäristötuokion suunnittelua ja toteutusta, jotka olivat iso osa opinnäytetyötäni. Palautetta sain ympäristötuokioon osallistuneilta vierailta sekä toimeksiantajaltani Riitta Korpelta. Palautteita käsittelen omassa luvussa. Lopuksi kerron suunnittelemani ympäristötuokion tulevaisuudesta. Pohdinnassa ja lopputunnelmissa keskityn tavoitteiden täyttymiseen, omaan oppimiseeni sekä oman ammatillisuuden että sosiaalialan työn kehittämiseen. Opinnäytetyössä käyttämäni kuvat olen kuvannut itse ja minulla on lupa niiden käyttöön.

2 TI-TI NALLEN TALON TOIMINTA

Ti-Ti Nallen Talo (Liite 1) sijaitsee Ikaalisten Kylpylän alueella ja on toiminut siellä vuodesta 2001 alkaen. Iso keltainen hirsitalo on aivan Kyrösjärven rannalla. Talo toimii ympärivuotisena matkailukohteena ja on erittäin suosittu lapsiperheiden keskuudessa. Vierailevissa perheissä on mukana lapsia muutaman kuukauden ikäisistä jopa teini-ikäisiin. Talossa asustaa musiikillinen nalleperhe, johon kuuluvat Ti-Ti Nalle (Liite 2), Tau Nalle, Ti-Ri Vauva, Äiti- ja Isänalle sekä Isoäiti- ja Isoisänalle. Jokaisella nallella on oma musiikillinen merkityksensä. Esimerkiksi Ti-Ti Nalle tarkoittaa kahta kahdeksasosanuottia ja rytmiltään se on ti-ti. Riitta Korpela on nalleperheen luoja, joka on koulutukseltaan lastentarhan- ja musiikkileikkikoulunopettaja. Ti-Ti Nalle on syntynyt kommunikaatiovälineeksi lasten kanssa työskentelyyn. Ensin Ti-Ti Nalle oli pieni virkattu nalle ja myöhemmin se on kasvanut isoksi nalleperheeksi. Ti-Ti Nallen Talo Oy vastaa Talon toiminnasta. Tämän rinnalla toimii Ti-Ti Tuotanto Oy, joka vastaa tuotteista, esiintymisistä, tallenteista ja konserttikiertueista. Molemmat yhtiöt toimivat Riitta Korpelan vastuulla.

Ti-Ti Nallen Talossa on kolme kerrosta ja noin 15 huonetta, jotka ovat täynnä monenlaista nähtävää ja koettavaa. Huoneet ovat hyvin erilaisia ja mielenkiintoisia.

Huoneissa nalleperheen vieraat saavat vapaasti touhuta. Keskkierroksessa on Ti-Ti Nallen puoti ja lipunmyynti. Puodista voi ostaa ihania Ti-Ti Nalle tuotteita. Valikoima on hyvin laaja. Myynnissä on muun muassa pehmonalleja, CD:itä, DVD:itä, vaatteita, kirjoja, vuodevaatteita, heijastimia ja astiastoja. Erikoinen tuote on esimerkiksi Ti-Ti Nalle kravatti. Puodista voi ostaa myös postikortteja, joihin saa tietenkin Ti-Ti leiman.

Puotia vastapäätä on Ti-Ti Nallen ja Tau Nallen huone (Liite 3). Huoneessa on nallejen sängyt, paljon leluja, erilaisia pelejä sekä kurkistusikkuna yläkerrassa sijaitsevaan Äitinallen taiteilijahuoneeseen. Tau Nallen sängyn vieressä on paljon rusetteja. Aamulla Tau Nalle saattaa laittaa päähänsä monta rusettia, sillä hän ei osaa päättää minkä värisen rusetin milloinkin laittaisi. Huoneessa on myös Ti-Ri Vauvan oma pinnasänky, jonka yläpuolella on tuttiseinä. Tuttiseinään on kerätty lasten Ti-Ri Vauvalle lahjoittamia tutteja ja tuttipulloja. Lapset saavat jättää tutit Ti-Ri Vauvalle ja ne kaikki laitetaan roikkumaan seinälle. Tutteja lähetetään myös postin kautta. Lapset haluavat antaa tuttinsa pois, sillä he ajattelevat Ti-Ri Vauvan tarvitsevan niitä heitä enemmän. Pikkunallet leikkivät tässä huoneessa useasti ja kokoavat rytmi-tyynyistä isoja torneja.

Ti-Tin ja Taun huoneesta kävellään rytmiputkea pitkin liikennehuoneeseen (Liite 4). Liikennehuoneessa voi tutustua liikennemerkkeihin, palomiehen varusteisiin ja paloauton nokkavesipumppuun. Huoneessa pääsee ajelemaan pikku paloautoilla. Tästä huoneesta löytyy lisäksi oikea palomiehen laskeutumistanko, joita pitkin palomiehet laskeutuvat hälytyksen tullessa. Ti-Ti Nallen Talo tekee yhteistyötä Pirkanmaan aluepelastuslaitoksen kanssa.

Puuhahuoneessa on esiintymislava, jossa kaikki halukkaat saavat esiintyä ja lavan edessä pikkutuoleja katsojille. Täällä pidetään yleensä toimintatuokiot. Puuhahuoneen kakluunissa asustaa Taneli Hiiri perheineen. Seinällä on liikennemerkkejä, joihin voi tutustua.

Puuhahuoneesta matka jatkuu nalleperheen keittiöön, jossa voi nähdä Isoäitinallen tekemässä hunajakaurapuuroa. Täällä myös lapset pääsevät tekemään nalleille ruokaa. Keittiössä on leikkikauppa, jossa pääsee leikkimään kauppaleikkejä. Keittiöstä

voi kurkistaa parvekkeelle, jossa asustaa jääkarhuperhe. Keittiöön kuuluu välillä kolinaa, joka tulee Isänallen nikkarointihuoneesta.

Isänalle on nikkaroinut käytävälle hienon taikäänilaatikon. Napin painalluksella kuuluu ääniä ja yhdessä nallejen kanssa voi yrittää tunnistaa niitä. Nikkarointihuoneessa on höyläpenkkejä, sahoja, vasaroita ja nauloja. Usein Isänalleen törmääkin juuri täällä. Lapset pääsevät yhdessä vanhempien ja nallejen kanssa nikkaroimaan. Muistoksi voi nikkaroida vaikka rytmikapulat.

Keskikerroksesta löytyy vielä lasten piilopaikka. Piilopaikassa voi joskus olla Ti-Ri Vauva iltapäiväunilla. Piilopaikan edessä on suojatie ja liikennevalot. Keskikerroksessa on invahissi, jolla pääsee yläkertaan. Talossa on huomioitu liikuntarajoitteisten liikkuminen ja toimiminen sekä otettu huomioon muutkin erityisryhmät. Talossa pääsee kulkemaan myös rattaila.

Rappusia kiipeämällä päästään Nalletalon yläkertaan. Ullakolla asustaa Kaiku-ukko. Kaiku-ukkoa voi käydä tervehtimässä ja kuunnella, kuinka ukko vastaa takaisin. Ullakolla on Isoäiti- ja Isoisänallen vanhoja tavaroita, joita he ovat halunneet säilyttää. Niihin liittyy paljon muistoja. Ullakolla on myös aarrearkku, joka on vieraiden ihailtavana.

Ullakon vieressä on musiikkihuone (Liite 5). Musiikkihuoneessa on paljon erilaisia soittimia ja lapset pääsevät vapaasti soittamaan niillä. Isoisänalle on vanha kapellimestari ja hänen kanssaan voi laittaa pystyyn vaikka räminäorkesterin. Huoneesta löytyy myös iso kitara.

Musiikkihuoneesta matka jatkuu kohti sokkelohuonetta. Sokkelohuoneessa on paljon nähtävää ja kaikkea ei välttämättä huomaa ensimmäisellä kerralla. Huoneessa on ihania yksityiskohtia. Sokkelohuoneen perältä löytyy Huuru-Ukko, joka on Nalletalon vartija. Sokkelohuoneessa on nallejen sauna.

Sokkelohuoneeseen voi kantautua ääniä, kun tarinahuoneessa kerrotaan tarinoita. Täällä Isoäiti- ja Isoisänalle istuvat usein keinutuoleissa ja kertovat tarinoita pikkunalleille. Huoneessa on paljon pieniä keinutuoleja, joihin voi istua kuuntelemaan

tarinoita tai selailemaan kirjoja. Isoäitinalle on säästännyt paljon vanhoja esineitä, jotka ovat esillä tarinahuoneessa. Täältä löytyvät vanhat kangaspuut.

Tarinahuoneesta päästään aulaan, jossa voi katsella itseään hassuista peileistä. Nämä peilit eivät aiheuta epileptistä kohtausta. Tästä on hyvä mennä kurkkaamaan seuraavaan huoneeseen. Halihuoneesta kuuluukin kuorsauksen ääniä, jossa Isoisä näyttää olevan päivälevolla. Tänne on hyvä pienten vieraidenkin tulla huilaamaan, jos päivän leikit alkavat väsyttää. Huone on ihanan pehmeä, sillä joka puolella on patjoja ja tyynejä. Täällä on pieni riippukeinu, jonne voi kömpiä huilaamaan.

Halihuoneesta voidaan kömpiä taiteilijahuoneeseen. Tämä on Äitinallen huone, jossa on paljon maalaustelineitä. Lapset voivat pukea essut päälle ja maalailta taideteoksiaan. Huoneessa on pyykkinaruja, joihin taideteokset voi laittaa kuivumaan. Päivän päätteeksi maalaukset voi hakea kotiin muistoksi. Taiteilijahuoneessa on upea yksityiskohta: lattiassa on kurkistusikkuna keskikerrokseen, josta näkee Ti-Tin ja Taun huoneeseen. Näin Äitinalle voi maalailta ja samalla kurkistaa ikkunasta, leikkivätkö pikkunallet kiltisti.

Keskikerrokseen tultaessa matkalla on vielä yksi huone, hiljaisuushuone. Huoneessa on kauniit valot ja huoneeseen mennessä voi sulkea oven perässään. Päivän päätteeksi huoneeseen voi mennä kuuntelemaan, miltä hiljaisuus kuulostaa.

Ulkokautta pääsee Nalletalon alakertaan. Alakerrassa on suuri seikkailurata, joka on suunniteltu yhdessä Tevellan kanssa. Seikkailuradalla pääsee kokeilemaan esimerkiksi seinäkiipeilyä, pallon heittelyä ja liukumäestä laskemista. Seikkailurata vahvistaa lasten motorisia valmiuksia. Seikkailuradalla on paljon tilaa touhuta ja leikkiä. Seikkailuradan yhteydessä toimii Ti-Ti Nallen Kaffila. Kaffilasta saa niin suolaista kuin makeatakin pikku purtavaa sekä juotavaa. Vanhemmat voivat istua Kaffilan puolella ja katsella seikkailuradalla leikkiviä lapsiaan.

Nalletalon alakerrassa on ovi, jonka takaa avautuu Taneli Hiiren kellari. Siellä on monenlaisia säilykkeitä sekä isot palat juustoja. Kesäpäivänä saattaa täällä törmätä Taneli Hiireen.

Nalletalon takapihalla Kyrösjärven rannalla asustaa kesäisin eläimiä. Kesän ajaksi nalleja ja nallejen vieraita tulevat ilahduttamaan lampaat ja kanit. Ti-Ti Nalle ja Tau Nalle ovat yhdessä innokkaita apureita eläinten hoidossa. Lapset pääsevät yhdessä ohjaajien ja nallejen kanssa hoitamaan ja ruokkimaan eläimiä.

Talossa on paljon erilaisia yksityiskohtia ja mielenkiintoisia ratkaisuja sekä eri aisteja herätteleviä asioita. Talossa on paljon tekemistä lapsille ja myös paljon nähtävää aikuisille. Päivä Ti-Ti Nallen Talossa kuluukin nopeasti, sillä tekemistä, kokemista ja näkemistä riittää. Talossa vieraat saavat vapaasti kulkea, koskea ja kokeilla kaikkea. Kokeilemalla ja itse tekemällä lapsilla on mahdollisuus saada tekemisestä onnistumisen elämyksiä. Talossa lapset pääsevät kokeilemaan oikeita soittimia, sahaamaan, naulaamaan, leikkimään ja laulamaan. Monille lapsille oikean sahan käsittely voi olla ensimmäinen kerta. Näin ollen se on lapselle suuri elämys ja ikimuistoinen kokemus. Nykyään lapsille on tarjolla valtavasti leluja, pelejä ja tavaroita, jotka eivät kuitenkaan auta lasta oppimisessa ja kehityksessä. Lapsilla on usein niin paljon leluja, että ne saavat aikaan turhautumista, ja ilon ja elämyksen tunteet ovat kadoksissa. Sen vuoksi olisi tärkeää nostaa esiin elämysten tuottamisen tärkeys jo varhaiskasvatuskäisille lapsille. Elämysten ja onnistumisen kokemusten lisäksi Talo tarjoaa hienon mahdollisuuden perheiden yhteiseen päivään. Vanhempien kanssa yhdessä tekeminen on erittäin tärkeää lapselle. Yhdessä voidaan oppia ja kokea uusia ja opettavaisia asioita.

Talossa asuvat nallehahmot ovat lapsille erittäin tärkeitä ja rakkaita. Nallet ovat mukana Talon touhuissa ja ovat kaikkien halukkaiden, niin lasten kuin aikuistenkin hallittavissa. Nallet eivät puhu, mutta käyttävät elekieltä. Lapset ymmärtävät nalleja hyvin ja yhdessä voidaan touhuta ja pelailla elekielen avulla. Joitakin lapsia saattaa aluksi isot nallet hieman jännittää, mutta päivän kuluessa nallet saavat heiltä jo paljon halauksia. Monissa perheissä onkin pienet nallepehmot, jotka otetaan mukaan, kun tullaan vierailulle nallejen kotiin. Lapset voivat tavata nalleja myös konserteissa ja erilaisissa tapahtumissa. Syksyisin nallet ovat suurella konserttikiertueella, joka kiertää Suomen aina Helsingistä Rovaniemelle saakka.

Talossa on mahdollisuus järjestää syntymäpäiväjuhlia. Myös ryhmien on mahdollista tulla vierailemaan Ti-Ti Nallen Taloon. Heille suunnitellaan oma ohjelma, johon

vaikuttavat ryhmän koko ja toiveet. Ryhmän on mahdollista tulla tutustumaan Ti-Ti Nallen Taloon aukioloaikojen ulkopuolella.

2.1 Toimintatuokiot

Talossa ohjaajat järjestävät tasatunnein vieraille erilaisia toimintatuokioita. Toimintatuokioihin ovat tervetulleita niin lapset kuin aikuisetkin. Toimintatuokioissa on aina mukana nalle tai nalleja. Toimintatuokiot ovat kestoltaan noin 10-30 minuuttia ja ne järjestetään Talon eri huoneissa. Kesällä tuokioita järjestetään myös ulkona. Tuokiot ovat erittäin suosittuja ja odotettuja. Lapsista on mukava päästä leikkimään yhdessä nallejen kanssa. Tuokion lopuksi nallet halaavat kaikki tuokioon osallistuneet. Seuraavaksi kerron tarkemmin Ti-Ti Nallen Talossa pidettävistä tuokioista. Osa toimintatuokioista vaihtelee vuodenaikojen mukaan.

Tanssituokiossa lapset pääsevät tanssimaan yhdessä nallejen kanssa. Ti-Ti Nalle on perheen tärinähousu ja siksi innokas tanssija. Joskus Isoäitinallekin innostuu ja tulee tanssahtelemaan lasten kanssa. Tanssituokio järjestetään kesällä Nalletalon takapihalla. Siellä on hyvin tilaa tanssia ja liikkua. Talvisin tanssituokio järjestetään Talon sisällä, puuhahuoneessa. Tanssituokiossa tanssitaan tuttuja Ti-Ti Nalle lauluja. Tanssit ovat lähes kaikille lapsille ennestään tuttuja ja suurin osa osaakin tanssit ulkoa. Laulusanat kertovat yleensä, kuinka tanssitaan ja liikutaan. Tanssituokio on erittäin suosittu ja se on helppo toteuttaa suuremmallekin vierasmäärälle. Tanssituokiossa lapset saavat liikkua oman taidon ja osaamisen mukaan. Jos vahingossa nostaa väärän käden ylös, ei se haittaa. Pääasia on, että saadaan yhdessä touhuta.

Laululeikkituokio järjestetään yleensä puuhahuoneessa, mutta on lasten kanssa laulettu ja leikitty myös Nalletalon pihalla. Laululeikkituokiossa lauletaan ja leikitään lapsille tuttuja laululeikkejä. Jos leikki on tuntematon, se on mukava opetella yhdessä. Laulujen ja leikkien myötä lapset ja nallet pääsevät soutelemaan, ajamaan autolla ja tutustumaan erilaisiin eläimiin. Ti-Ri Vauva tahtookin useasti olla mukana ja opetella uusia lauluja yhdessä lasten kanssa.

Tarinahuoneessa on pikkukeinuja, joihin lapset voivat istahtaa ja kuunnella rauhassa satuja. Tarinatuokiossa luetaan tarinoita yhdessä lasten kanssa erilaisista seikkailuista, joita nallet ovat kohdanneet. Joskus nallet matkaavat tarinoissa ullakolle seikkailemaan ja toisinaan taas ihmettelemään elämää maatilalla. Myös pikkunallet rakastavat tarinoita ja heistä on mukava istahtaa tarinahuoneen lattialle ja kuunnella erilaisia tarinoita, joita Isoäitinallella on kerrottavanaan.

Isänalle on kova nikkaroimaan ja on mielellään mukana katselemassa, kun Nalletalon vieraat nikkaroivat. Nikkarointituokiossa lapset saavat itse sahata ja naulata yhdessä ohjaajien ja vanhempien kanssa. Nikkarointituokiossa nikkaroidaan yleensä rytmikapulat. Nämä itse nikkaroidut rytmikapulat saa viedä kotiin muistoksi. Rytmikapuloita voi käyttää myöhemmin rytmittelyyn, vaikka laululeikki- tai tanssituokiossa.

On erittäin tärkeää oppia kulkemaan liikenteessä turvallisesti. Liikennetuokiossa mukana touhuavat useasti pikkunallet, sillä he haluavat kovasti oppia liikennemerkkejä ja -sääntöjä. Liikennetuokiossa opetellaan liikennemerkkejä, katsomaan oikeaan ja vasempaan sekä lähdetään musiikin mukana opettelemaan liikennesääntöjä.

Rytmituokiossa mukana häirii usein Isoisänalle. Hän on vanha kapellimestari. Jokaisella nallella on oma musiikillinen merkkinsä ja rytmensä. Nalletalossa on rytmittyynyjä, joista näitä rytmejä on helppo opetella. Lasten kanssa käydään nallejen rytmit läpi, jonka jälkeen tehdään rytmijonoja. Rytmittelyn jälkeen voidaan ottaa esiin erilaisia soittimia ja pistää pystyyn räminäorkesteri.

Nallet tykkäävät ulkoilla ja liikkua. Mukavaa on, jos mukaan saadaan paljon kavereita. Ulkoleikkituokiossa voidaan yhdessä leikkiä hippaa tai peiliä. Nalleilla on myös iso leikkivarjo, jolla on mukava tehdä erilaisia temppuja. Talvella, kun saadaan lunta, päästään yhdessä pulkkailemaan.

Kesäisin Nalletalon takapihalle tulee kesäasukkeja. Sieltä löytyvät nallejen lampaat ja kanit. Eläimet tarvitsevat paljon hoitoa ja huolenpitoa. Tässä ohjaajia auttavat innokkaat apurit, niin lapset kuin nalletkin. Eläintenruokintatuokio on kaksi kertaa päivässä, aamulla ja illalla. Lapset pääsevät mukaan, kun eläimiä ruokitaan ja he saavat

antaa niille tuoretta heinää. Eläimiä saa käydä päivän aikana silittelemässä ja pajaa-massa.

3 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA

Saksalais-brittiläinen Kurt Hahn (1886-1974) on parhaiten tunnettu ja samalla myös merkittävin elämys- ja seikkailupedagogiikan kehittäjä. Hahnin taustalla on vaikuttanut mm. Platon. Kurt Hahnin ajatuksissa oikea kasvuympäristö mahdollistaa lapsille halun seikkailla, tutkia ja kokeilla. Hänen mielilauseessaan nousee esiin, kuinka tärkeää on antaa tilaisuus kokemuksille. Hänen kasvatustajatuksena oli saada ihmiset hoitamaan velvollisuutensa ja olemaan samalla vireitä sekä aktiivisia kansalaisia. (Telemäki 1998, 13,17.)

Kurt Hahnin ajatukset ovat edelleen ajankohtaisia, vaikka elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus kohtaavat uusia haasteita. Elämyspedagogiikassa näkyy ja painotuu enemmän kasvatus ja sosiaalinen oppiminen kuin seikkailukasvatuksessa, koska seikkailut tulevat meille yllätyksinä. Englanninkielisillä alueilla puhutaan yleensä seikkailukasvatuksesta. Elämyspedagogiikan käsite yhdistetään Saksaan ja Kurt Hahniin. Seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan välille on vaikeaa tehdä jakoa. (Telemäki 1998, 19-21.)

Elämys, kokemus, elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus – käsitteitä käytetään koulu- ja kasvatustyössä, vapaa-ajantoiminnassa ja matkailussa. Elämyksellinen toiminta on tärkeässä osassa kasvatuksessa ja oppimisessa. Vapaa-ajantoiminnassa ja matkailussa elämysten tuottaminen on ollut keskeistä jo pitkään. Elämyksiin liittyvät käsitteet ovat laajoja ja joltain osin epämääräisiä. Elämyspedagogiikkaa pidetään usein kokemuksellisen oppimisen synonyymina. Niiden luokittelu ja erottaminen aiheuttaa sekaannusta, vaikka ne ovat sukulaiskäsitteitä. Englanninkielessä näihin käsitteisiin liittyy niin elämys kuin kokemuskin samanaikaisesti. Saksankielessä on omat käsitteet elämyspedagogiikalle ja kokemukselliselle oppimiselle. Nämä käsitteet löytyvät myös suomenkielestä. Näiden käsitteiden ero on hyvin pieni, sillä mo-

lemmissä oppiminen kostuu elämyksistä ja kokemuksista. Oppiminen on jatkuvaa prosessia ja analysointia. Onnistunut oppimisprosessi tuottaa uusia elämyksiä ja kokemuksia sekä sovellettavaa tietoa, joita reflektoidaan. Learning by doing eli tekemällä oppiminen yhdistetään kokemukselliseen oppimiseen. Suomessa elämyspedagogiikan käyttöä on tarkasteltu vasta 1990-luvun alkupuolelta. (Karppinen & Latomaa 2007, 11-12.)

Elämysten muoto on erittäin moninainen. Elämyksiä voi kokea arkisessa ympäristössä ilman ulkopuolista toimintaa, tuotetun ja tavoitteellisen toiminnan avulla sekä mielen sisäisenä. Toinen voi tuntea elämyksen hiljaisuudessa ja rauhallisuudessa, toinen taas vaatii elämykseen vauhtia ja konkreettista toimintaa. Elämys on jokaiselle ihmiselle henkilökohtainen ja erilainen. Tämän vuoksi elämystä on vaikeaa ja haastavaa määritellä. (Karppinen & Latomaa 2007, 13.) Toisen ihmisen elämykset saattavat tuntua oudoilta, sillä ne voivat olla itselle hyvin arkisia tai erittäin kaukaisia. Elämysten henkilökohtaisuus on niiden voima, sillä jokainen voi tuntea juuri sen asian elämyksellisenä, minkä kokee olevan itselle elämys.

3.1 Elämyspedagogiikan tulevaisuus

Elämyspedagogiikka on nostanut arvoaan ja tullut enemmän tietoisuuteen reilussa kymmenessä vuodessa. Nykyään kasvatuksessa ja opetuksessa halutaan painottaa ja antaa arvoa kokemiselle ja itse tekemiselle. Elämyspedagogiikasta on työkaluksi esimerkiksi ryhmäyttämiseen, yhteistoimintaan ja erilaisuuden hyväksymiseen. Esimerkiksi ympäristö- ja taidekasvatus toimivat yhdessä elämyspedagogiikan kanssa. (Karjalainen & Lehtonen 2007, 168.)

Lasten kanssa on toteutettu jo vuosien ajan erilaista seikkailutoimintaa. Elämyspedagogiikka tuo seikkailutoimintaan uuden tason. Elämyspedagogiikassa painotetaan läpikäyntiä mahdollisimman pian toiminnan jälkeen. Näin lapset saavat kertoa omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan sekä kuunnella ja oppia niistä. Toiminnan läpikäymiseen voi keskustelun lisäksi käyttää esimerkiksi piirtämistä. Tärkeää on myös kannustaa lapsia saamaan uudet kokemukset osaksi arkea. Kun lapsi oppii uutta ja siirtää

sen omaan arkeensa, tukee uuden oppiminen lapsen kehitystä. (Allinen & Korhonen 2007, 194.)

3.2 Elämyspedagogiikka ja ympäristökasvatus

Pedagogiset menetelmät olisi tärkeää huomioida oppimisen kannalta. Pelkällä tiedon jakamisella ei välttämättä saavuteta haluttuja tuloksia. Esimerkiksi ympäristökasvatusta on helppo lähestyä kokemusten ja elämysten kautta. Ympäristöherkkyys kehittyy lapsuudessa ja vaikuttaa lasten myöhempään ympäristökäyttäytymiseen. Kokemuksellisesti ja elämyksellisesti toteutettuna ympäristökasvatus tukee ja vahvistaa lasten ympäristöherkkyyttä ja mahdollistaa ympäristövastuullisen käyttäytymisen. Jotta ympäristöherkkyys voisi kehittyä, lasten tulisi tuntea itsensä osaksi luontoa ja tuntea empatiaa luontoa kohtaan. Näin lapset muodostavat myönteisen luontosuhteen. (Saloranta 2010, 164-165.)

4 SEIKKAILUKASVATUS

Lapset saavat elämänsä aikana niin positiivisia kuin negatiivisiakin kokemuksia. Lapsen kokonaispersoonallisuuden ja minäkuvan kehittymisen kannalta olisi hyvä mahdollistaa lapselle hyvien kokemusten saaminen. Seikkailun avulla lapsilla on mahdollisuus saada positiivisia kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä. (Kokljuschkin 1999, 23.)

Seikkailukasvatuksesta puhutaan nykyään paljon ja se on varhaiskasvatuksessa uusi asia. On olemassa myös erilaisia käsitteitä, kuten seikkailukasvatus, elämyspedagogiikka sekä toiminnallinen ja kokemuksellinen oppiminen. Toiminta, kokemus ja elämys ovat näitä kaikkia yhdistävät tekijät. Yhdessä toisten lasten kanssa kokeminen ja toimiminen auttavat lapsia oppimaan uusia asioita itsestään ja luonnosta. Tämä on lapsille mielekästä, mutta samalla haastavaa. Kun seikkailu on toiminnallista, on lapsi mukana kokonaisvaltaisesti. Lapsi oppii uusia asioita, jos pääsee itse tekemään niitä. Kokemukset ja elämykset auttavat opittavan tiedon omaksumista, etenkin

pienillä lapsilla. (Kokljuschkin 1999, 30-31.) Lapselle tulee antaa tilaa kokeilla erilaisia asioita ja mahdollistaa kokemusten kautta oppiminen.

Seikkailukasvatus on kasvatustapa, jossa korostuu kokemuksellisuus ja elämyksellisyys. Seikkailukasvatus vaikuttaa kokonaisvaltaisesti ja sen avulla voidaan oppimista rakentaa haluttuun suuntaan. Seikkailukasvatus voidaan määritellä seikkailupainotteiseksi elämyspedagogiikaksi. Ympäristökasvatus, draamapedagogiikka ja luonto-opetus ovat muita elämyskasvatuksen menetelmiä. Näille kaikille yhteistä on kasvatus, joka tapahtuu elämysten ja kokemusten kautta. (Karppinen 2010, 118-119.)

Jokainen lapsi kokee asiat erilailla ja näin seikkailu onkin jokaiselle omakohtainen kokemus. Seikkailuun vaikuttaa lapsen persoonallisuus ja lähtökohdat. Seikkailu voi olla jollekin lapselle uusi ja jännittävä asia, toiselle se voi olla tavallinen ja merkityksetön. Seikkailua on vaikea määritellä sanoilla, sillä seikkailu on tunteilla koettava asia. Monet seikkailukasvatuksen asiantuntijat sanovat, että jos seikkailu määritellään, seikkailu on kuollut. Seikkailun myötä lapset saavat onnistumisen kokemuksia ja näin heidän itsetuntonsa vahvistuu. Oppimisen kannalta on keskeistä tunteiden ja toiminnan yhdistyminen, joka on seikkailukasvatuksessa keskeistä. Seikkailu ei vaadi erityisiä välineitä tai ympäristöä. Tärkeintä on antaa lapsen itse toimia ja saada elämyksiä. (Kokljuschkin 1999, 32-34.)

4.1 Seikkailukasvatuksen tavoitteet

Seikkailukasvatus auttaa lapsen tiedollisten, motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Lapsille on helpompaa opettaa asioita toiminnan kautta, joten seikkailukasvatukseen on helppo yhdistää esimerkiksi luonnontietoa ja matematiikkaa. Näin seikkailussa yhdistyvät elämys ja oppiminen. Seikkailukasvatuksessa mahdollistetaan lapsen oma yritteliäisyys ja aktiivisuus. (Kokljuschkin 1999, 35.) Erilaiset seikkailut ovat lapsille mukavaa ajanvietettä, mutta samalla saavuttavat kasvatuksellisia tavoitteita.

Seikkailut luovat hyviä mahdollisuuksia opetella vuorovaikutustaitoja. Lapset oppivat tekemään yhdessä ja huomioimaan toisensa. Nykyään korostetaan oman edun

tavoittelua, mikä heijastuu aikuisista lapsiin. On hyvä, että lapset voivat seikkaillen oppia, kuinka tärkeää on antaa tukea ja saada sitä. Yhdessä tekemällä lapsi oppii, että ryhmän onnistuminen riippuu yhteistyöstä. (Kokljuschkin 1999, 42.)

4.2 Seikkailutoiminnasta

Seikkailun suunnittelussa tulee ottaa huomioon muutamia asioita. Lapsille kannattaa opettaa seikkailujen kautta sellaisia asioita, joista he ovat kiinnostuneita. Suunnittelussa tulee huomioida lapsille sopivat haasteet sekä antaa tilaa lasten mielikuvitukselle. On tärkeää, että oppiminen on hauskaa, jolloin tästä kokemuksesta syntyy elämyksellinen seikkailu. Toimimalla yhdessä muiden lasten kanssa opitaan uusia asioita. Lasten tulee saada itse tehdä, sillä tekemällä lapsi oppii parhaiten. Kun suunnittelee seikkailua, on hyvä muistaa kolme vaihetta: valmistelu, toteutus ja purku. Seikkailuun voi liittyä tarina, jolloin se on etenkin pienille lapsille hauskempi. Seikkailujen aiheiksi riittävät arkipäiväiset asiat, ja vain mielikuvitus on rajana. Kun on kyse pienistä lapsista, on tärkeää liittää seikkailu lapsen arkeen. Tämä mahdollistaa lapselle mielekkään kokemuksen seikkailusta. Seikkailun tulisi myös sisältää tuttuja asioita, jolloin lapsi tuntee turvallisuutta. Seikkailun valmistelussa tulisi pohtia seikkailun päämääriä. Päämäärinä voi olla ryhmässä toimiminen, rajojen kokeilu tai hauskanpito. Jokainen seikkailu on erilainen ja jokainen seikkailusta saatu kokemus muotoutuu kunkin omaan kokemusmaailmaan. Seikkailun jälkeen olisi hyvä yhdessä lasten kanssa purkaa kokemuksia esimerkiksi puhumalla. Lapset saavat tuoda esiin omia tunteitaan, ajatuksiaan ja kokemuksiaan seikkailusta. (Kokljuschkin 1999, 60-63.)

Kasvattajan rooli seikkailussa on merkittävä. Hänen tulee tarjota turvalliset puitteet erilaisille seikkailuille ja omata taito ohjata ryhmää. Kasvattajan tulee olla itse mukana seikkailussa aidosti ja eläytyä siihen. Näin lapsella on mahdollisuus heittäytyä seikkailun vietäväksi ja tuntea olonsa samalla turvalliseksi. Kun lapset pääsevät mukaan seikkailuun täysillä, onnistuu oppiminenkin helpommin. On tärkeää muistaa, että lapsi saa itse olla kokijana, eikä vain sivustakatsojana. Onnistuneen seikkailukokemuksen jälkeen on tärkeää käydä kokemus läpi lasten kanssa. (Kokljuschkin 1999, 58-59.)

Seikkailussa saattaa tulla eteen yllätyksiä ja ongelmia. Ongelmat kuuluvat seikkailuun, jotta lapset huomaavat yhteiset voimavarat ja onnistumiset. Lapset voivat oppia myös muista ryhmän jäsenistä. On tärkeää, ettei ongelmien ratkaisuja anneta lapsille valmiina. Lasten tulee saada itse keksiä ja löytää erilaisia ratkaisuja pulmiin. Ongelmanratkaisua voi kuitenkin herättää kysymyksillä. Kun lapset löytävät itse ratkaisut ongelmiin, nostaa se itsetuntoa ja luo pysyviä oppimistuloksia. (Kokljuschkin 1999, 44.) Lasten ratkaistessa ongelmia, kokevat he erilaisia elämyksiä. Ongelman tulee olla sopiva, huomioiden lasten ikä ja taidot. Jos ongelma on liian haastava tai liian helppo, lapsi saattaa menettää mielenkiintonsa, eikä saa elämystä. Jokaisen lapsen tulee saada itse kokea elämys, sillä se on yksilöllinen asia. (Kokljuschkin 1999, 49.) Toiselle pienikin asia voi tuntua suurelta elämykseltä.

5 YMPÄRISTÖKASVATUS

5.1 Ympäristökäsite

Elämme ja vaikutamme monissa erilaisissa ympäristöissä. Meitä ympäröi esimerkiksi työympäristö, asuinympäristö ja toimintaympäristö. Kaikki toimintamme vaikuttaa ympärillä olevaan ympäristöömme niin positiivisesti kuin negatiivisestikin. Kaikkein tärkein ympäristö meille on luonto. Jos emme välitä luonnosta ja sen hyvinvoinnista, vaikuttaa se meidänkin hyvinvointiimme. Ympäristön hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu kaikille.

Uskon, että ympäristö on sanana meille kaikille tuttu. Se on sanana hyvin laaja ja monikäyttöinen. Lapsille ympäristösanan käyttö voi merkitä eri asiaa kuin aikuisille. Lapset kokevat käsitteet paljon suppeampina kuin aikuiset. Opinnäytetyössäni käytän ympäristösanaa kuvamaan ulkona, luonnossa olevaa ympäristöämme.

5.2 Taustaa ympäristön tilasta

Ihmisten elämäntapa on nykyään ympäristöä rasittava ja kuluttava. Ihmiset käyttävät luonnonvaroja enemmän kuin olisi järkevää luonnon kannalta. Jätämme jälkeemme paljon ainesta, joka ei hajoa luonnossa. Käytämme paljon uusiutuvia ja uusiutumattomia luonnonvaroja, joista jalostetaan eri tuotteita. Näiden tuotteiden jalostukseen ja kuljettamiseen kuluu paljon energiaa. Kaikki tämä synnyttää samalla paljon jätettä. Jätteet saastuttavat ilmaa ja vesistöjä ja haittaavat luonnonsysteemin toimimista. Kaatopaikoille viedään osa jätteistä ja näiden tilalle ostetaan uusia tuotteita. Me elämme kulutusyhteiskunnassa, josta kärsii meidän ympäristömme. Voisimme käyttää luonnonvaroja vähemmän ja säästeliäämmin ja huolehtia ympäristön hyvinvoinnista. Tavaroita tulisi korjata ja käyttää uusien tuotteiden valmistuksessa vanhoja materiaaleja. Kaatopaikalle vietävän jätteen määrä vähenee kierrättämällä oikein. (Rosenberg 1993, 56.)

Monet ovat erittäin tietoisia omista ja muiden vaikutuksista ympäristöön ja sen tilaan. Kuitenkin on monia, jotka eivät tiedä, kuinka suuresti omat valinnat ja elämäntavat vaikuttavat ympäristöömme. Ihmisen toiminta saa aikaan ympäristön tilan huonontumista. Jo pienillä teoilla saamme aikaan muutosta ja huolehdimme ympäristömme hyvinvoinnista. Aikuisten olisi hyvä oppia ymmärtämään ympäristön merkitys niin itselle, lapsilleen kuin tuleville sukupolville. Olisi tärkeää huomata, että tärkeimmät asiat eivät ole mitattavissa tavaran määrällä. Yhdessäolo ja mielenkiintoinen tekeminen viihtyisässä ympäristössä on erittäin arvokasta.

5.3 Lapset ja ympäristö

Lapsia on hyvä totuttaa luontoon jo hyvin pieninä. Lapsille tulee antaa ympäristöstä mielenkiintoinen, viihtyisä ja myönteinen kuva. Kun lapset saavat tutustua luontoon käyttäen kaikkia aistejaan, kehittyy heidän ympäristöherkkyytensä. Ympäristöherkkyyden kehittyminen vaikuttaa lasten myöhempään ympäristötietoiseen käyttäytymiseen. Lapset oppivat hyvin kokemuksen ja elämyksen kautta edistämään ympäristön hyvinvointia ja näin kestävästä kehityksestä. Lasten kasvaessa kiinnitetään ympäristön hyvinvoinnissa huomiota ihmisten ja ympäristön vuorovaikutussuhteisiin. Tärkeää

on saada lapsi huomaamaan, että jokaisella ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa ympäristöön. Lapsia ei saa ikinä tuomita ympäristön rasitteista. Lasten tulee saada nauttia ja iloita meidän ympäristöstämme. (Houtsonen 2005, 22-23.)

Päiväkodeilla ja kouluilla on yleensä mahdollisuus käyttää läheistä luontoa ja metsää oppimisympäristönä. Liikkumalla läheisessä metsässä lapset voivat käyttää kaikkia aistejaan ja mielikuvitustaan. Luonnossa oppiminen on elämyksellistä ja kokemukSELLISTA. Lapset voivat havainnoida ja tehdä omia oivalluksiaan ympäröivästä luonnosta. (Houtsonen 2005, 99.)

5.4 Ympäristökasvatuksen taustaa

Kasvatuksen ja tieteenalana ympäristökasvatus on suhteellisen nuori. Ympäristökasvatuksesta on alettu puhua 1970- ja 1980-luvuilla, vaikka sen synty osuu jo 1960-luvun loppupuolelle. Paljon on pohdittu, mihin tieteenalaan ympäristökasvatus kuuluu vai onko se oma alansa. Tähän ei pystytä vastaamaan, sillä ympäristökasvatukseen on vaikuttanut eri alojen tutkijat. Päivähoidossa ympäristökasvatusta on toteutettu paljon, niin myös kouluissa. Kouluissa ympäristökasvatus kulkee nykyään nimellä kestävä kehitys. (Cantell 2004, 12.)

Ympäristökasvatus on käsitteenä erittäin monipuolinen. Ympäristökasvatusta ei voida määritellä ainoastaan luontoon liittyvänä kasvatuksena. Ympäristökasvatukseen kuuluukin luonnonympäristön lisäksi kulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen, esteettinen ja eettinen ympäristö. (Cantell 2004, 13.) Käsite on hyvin laaja ja pitää sisälleen mielenkiintoisia kokonaisuuksia. Opinnäytetyössäni tarkastelen ympäristökasvatusta luonnonympäristön näkökulmasta.

5.5 Ympäristökasvatuksen tavoitteet

Ympäristökasvatus luo erilaisia tavoitteita eri-ikäisille ihmisille. Pienten lasten ympäristötavoitteet eivät ole niin vaativia kuin aikuisten. On kuitenkin tärkeää, että ympäristöasioiden oppiminen alkaa jo varhaiskasvatusikäisenä. Ihmisten tulee saada tietoa ympäristöstä ja ymmärtää, miksi ja kuinka toimitaan ympäristön hyväksi. Ympä-

ristökasvatus on elämänmittaista oppimista ja toimimista. Kaikkien ihmisten tavoitteena on ottaa huomioon kestävän kehityksen toteuttaminen. (Lunti 2005, 29.) Pienille lapsille kestävän kehityksen toteuttaminen voi tarkoittaa roskan ja jätteiden laittamista roskakoreihin. Aikuisilla on enemmän tietoa ympäristön tilasta ja sen uhkista, jolloin he osaavat muodostaa tarkemman kuvan ympäristön hyväksi toimimisesta. Tämän vuoksi monet aikuiset ajattelevat ympäristöä jokapäiväisessä elämässä ja kohtaavat valintoja ympäristön puolesta.

Varhaiskasvatusikäisille lapsille tulee antaa mahdollisuus oppia elämäntapoja, jotka kuormittavat vähiten ympäristöämme ja suojelevat sitä. Nämä taidot on hyvä oppia heti lapsena, sillä niitä tarvitaan myös aikuisena. Jokapäiväiset valinnat, myös lapsilla, vaikuttavat ympäristöön. Vanhemmat ovat lapsille mallina myös ympäristöasioissa. Vanhemmat voivat antaa mallin, joka tukee ympäristön hyvinvointia. Lasten tulee huomata, kuinka mukavaa ja mielenkiintoista on liikkua ja olla luonnossa. Lasten ympäristökasvatuksessa on tärkeää, että lapsi luo hyvän ympäristösuhteen, huomaa luonnon tärkeyden ja viihtyy ulkona. Eivät lapset halua suojella sellaista, josta eivät pidä. Vanhemmilla, päiväkodeilla ja muilla varhaiskasvattajilla on suuri vastuu ja merkitys lasten ympäristökasvatuksessa. Heidän ajatuksensa ja tekonsa ympäristön puolesta ovat mallina lapsille. Aikuisten positiivinen suhtautuminen ympäristöön vaikuttaa lasten ympäristökäsitykseen, vaikka lapset itse muodostavat lopulta omat käsityksensä. (Rosenberg 1993, 1.)

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuus tutustua luontoon ja sen elämään sekä kokea se kiinnostavana ja turvallisena. Lasten tulee saada tietoa ympäristöstään ja edellytyksiä muodostaa ympäristön hyvinvointia vaaliva elämäntapa. Tavoitteena on ohjata lasta huomaamaan ihmisen vaikutukset ympäristöön sekä mahdollistaa lapsen miellyttävät elämykset luonnossa ilman tavaroita. Lapselle tulee antaa tukea ympäristön vaalijana ja ohjata lasta hyvään käyttäytymiseen ympäristön puolesta. Tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuus kokea ympäristön vaaliminen oikeana, miellyttävänä ja nautinnollisena, ei rasisena. (Rosenberg 1993, 3-4.) Tavoitteet saattavat tuntua mahdottomilta ja suurilta, mutta on tärkeää edetä pienin askelin. Lapset ovat yleensä innokkaita auttamaan kotitöissä ja siihen yhteyteen on hyvä liittää ympäristökasvatusta. Kotona yhdessä lasten kanssa on hyvä opetella esimerkiksi lajittelemaan jätteitä. Lapset oppivat pikku hiljaa ja huomaavat, kuinka

helppoa ja tärkeää on pitää yhteisestä ja arvokkaasta ympäristöstämme huolta. Kun lapset tekevät yhdessä muiden lasten ja vanhempien kanssa valintoja ympäristön hyväksi, tuntuu ympäristö vielä tärkeämmältä.

6 VARHAISKASVATUS

6.1 Mitä varhaiskasvatus on

Kasvatuksellinen vuorovaikutus, joka tapahtuu lapsen eri elämänpiireissä, on varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksella on tavoitteena olla edistämässä lapsen kehitystä, kasvua sekä oppimista. Ensisijaisesti kasvatusoikeus on lapsen vanhemmilla, mutta kunnan, yksityisen ja kolmannen sektorin palvelut ovat vanhempien tukena ja auttavat lapsen kasvatuksessa. Näiden tarjoamista varhaiskasvatuspalveluista vanhemmat valitsevat omalle lapselleen sopivat ja tarvittavat. Varhaiskasvatus, jota yhteiskunta järjestää, on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Varhaiskasvatuksessa painotetaan vapaan leikin olemista keskeisessä asemassa. Varhaiskasvatus on monien eri alojen yhteistoimintaa ja siinä korostuu eri tahojen vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 9.)

Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen on varhaiskasvatuksen päätavoite. Hyvin voivalla lapsella on edellytykset tasapainoiseen kasvuun, oppimiseen ja kehittymiseen. Kun lapsi voi hyvin, nauttii hän toimimisesta turvallisessa ilmapiirissä yhdessä muiden lasten ja kasvattajien kanssa. Lapsella on mahdollisuus kohdata itselleen sopivat haasteet oppimisessa ja arjen asioissa. Ympäristö kiinnostaa lasta ja hän voi käyttää energiaansa leikkiin. Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi ja häntä arvostetaan. Lapsen perustarpeista huolehditaan ja näin edistetään lapsen hyvinvointia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15.)

6.2 Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa

Lapset ovat avoimia oppimiselle ja erilaiset tilanteet mahdollistavat sen. Vuorovaikutus ympäristön kanssa auttaa lapsia oppimaan uutta ja jäsentämään uutta tietoa jo olemassa olevan avulla. Varhaiskasvatuksen sisältöjen avulla pyritään antamaan lapselle maailmasta monipuolinen ja kokonaisvaltainen kuva. Erilaiset orientaatiot muodostavat kokonaisuuden, jonka varaan varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt rakentuvat. Näitä orientaatioita ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26.)

Orientaatioissa ei ole kyse oppiaineista, vaan valmiuksien hankkimisesta. Näiden valmiuksien avulla lapsi pystyy ymmärtämään ja kokemaan ympäröivää maailmaa. Jokaisella orientaatiolla on omat tapansa suunnata toimintaa ja ilmentää luovuutta. Eri orientaatioiden ilmaisumuodot ovat hyvin monipuolisia ja eri sovellutusalueet tarjoavat erilaisia sisältöjä työskentelyyn. Kun orientaatioiden aiheet ja sisällöt liitetään lasten arkeen, ovat ne konkreettisempia ja lapset voivat muodostaa omia käsityksiään. Lasten kiinnostuksen kohteilla ja tarpeilla on ratkaiseva merkitys orientaation sisältöjen valinnassa. Orientaatioissa ei aseteta lapselle suoritusvaatimuksia, vaan ne antavat vastaavalle henkilökunnalle kehyksen siitä, millaisia tilanteita ja ympäristöjä aikuisten tulee tarjota lasten toimintaa ja oppimista varten. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26-27.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei suoraan puhuta ympäristökasvatuksesta. Edellä mainituista orientaatioista luonnontieteellisellä, eettisellä ja esteettisellä on yhteyttä ympäristökasvatukseen. Luonnontieteellisessä orientaatiossa perehdytään erilaisiin syy-seuraussuhteisiin. Havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla lapsille muodostuu käsitys luonnon ilmiöistä ja tekijöistä, jotka niihin vaikuttavat. Esteettinen orientaatio avautuu kuuntelemalla, tuntemalla ja havaitsemalla. Lapsilla syntyy orientaation kohteisiin kauneuden, harmonian ja ilon omakohtaisia tuntemuksia ja kokemuksia. Tämän orientaation kautta alkavat hahmottaa lapsen arvostukset, näkemykset ja asennoituminen. Arvo- ja normimaailman kysymysten tarkastelu on keskeistä eettisessä orientaatiossa. Oikean ja väärän sekä hyvän ja pahan pohtimista ja tarkastelua tapahtuu lasten arjessa. Arkisten asioiden yhteydessä voidaan pohtia

myös kunnioitusta, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 28-29.)

Varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatusta toteutuu monissa eri orientaatioissa eri tavoin. Päivähoidossa ympäristökasvatuksen tavoitteet toteutuvat päivähoitolain perusteella. Päivähoitolaissa sanotaan, että päivähoidon edistäessä lapsen kehitystä, tulee heidän tukea lapsen kasvua elinympäristön vaalimiseen, yhteisvastuuseen sekä rauhaan (Laki lasten päivähoidosta 36/1973, 2a §).

Ympäristökasvatusta toteutetaan varhaiskasvatuksessa. Kasvattajien antamat toimintamallit välittyvät lapsille, niin kuin arvot ja asenteetkin. Varhaiskasvattajien tulisi olla positiivisia malleja lapsille, jolloin ympäristövastuullisuus kehittyy ja jää elinikäiseksi periaatteeksi. Lapset saavat merkittäviä elämäkokemuksia ympäristössä tapahtuvassa oppimisessa ja ympäristövastuullisuus kehittyy. Ympäristössä oppimisessa lapsen esteettinen suhde voisi monipuolistua. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainittava luonnontieteellinen orientaatio pitää sisällään havainnointia, tutkimista ja elollisen luonnon ilmiöihin syventymistä. Ympäristöä ja luontoa tutkiva toiminta on tärkeässä asemassa lasten kasvatuksessa. Tämä on osa ympäristökasvatusta. (Raittila 2011, 211, 215.)

On todennäköistä, että lapsi on myöhemmin elämässään aktiivinen ympäristöasioissa, jos hän on saanut osallistua pienestä asti omaa ympäristöönsä koskeviin seikkoihin. Jotta ihminen voisi toimia ympäristövastuullisesti, vaikuttaa siihen hänen arvonsa ja kykynsä toimia. Ympäristökasvatus pitää sisällään monenlaisia asioita ja on hyvinkin laaja. Käsitteen voisi määritellä myös lyhyesti sanomalla, että ympäristökasvatus on arvokasvatusta. Arvot vaikuttavat ihmisten toimintaan saatujen mallien lisäksi. (Raittila 2011, 217.)

Lasten kanssa ympäristöaiheeseen voi tutustua monin eri keinoin. Kasvattajan tulee muistaa, että pienten lasten kanssa on hyvä lähteä liikkeelle pienistä asioista ja lisätä haastetta matkan varrella. Lasten kanssa voi tutustua ympäristön hyvinvointiin esimerkiksi kuluttamiseen ja kierrättämiseen liittyvillä teemoilla. Ympäristövastuullisuuden kysymykset ovat suuria lapsille, mutta pienestä pitäen aloitettu toiminta kes-

tävään elämäntapaan antaa motivaatiota, tietoa ja taitoa tulevaisuuteen. (Raittila 2011, 218.)

7 HYVÄ OHJAAJA

7.1 Lasten ohjaaminen

Lasten kanssa työskentely on erittäin mielenkiintoista ja mukavaa, mutta samalla haastavaa. On hyvä valmistautua ohjaamiseen hyvällä suunnittelulla. Ohjaaja saa kuitenkin varautua siihen, että suunnitelma muuttuu ja elää. Tämän vuoksi on hyvä suunnitella jo valmiiksi varaohjelmaa. Varsinkin lapsiryhmää ohjattaessa tulee mieleen hyvän ohjaajan ominaisuuksia. Lasten kanssa toimiessa tulee muistaa, että he ovat energisiä ja innokkaita. Ohjaajan tulisi luoda ohjauksesta lapsille mielenkiintoinen ja motivoiva. Ohjauksessa kannattaa kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, ettei ohjaukseen tule liian pitkiä tyhjiä taukoja ja etteivät lapset joudu jonottamaan kauaa. Ihmisiä on erilaisia ja niin on myös ohjaajia. Jotkut saavat lapsiryhmän toimimaan suunnitellusti ja toiset taas joutuvat ponnistelemaan enemmän. Ohjaajilla on myös omat vahvat ja heikot puolensa. Kukaan ei ole täydellinen ja aina voi kehittyä. (Autio & Kaski 2005, 63.)

7.2 Ohjaajan ominaisuuksia

Ohjaajan tulee olla aito oma itsensä. Jokainen ohjaaja on oma persoona ja on vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa omalla tavallaan. Jos ohjaaja on epäaito, lapset huomaavat sen hyvin helposti. Lapset ovat erittäin suoria ja ajattelevat itsekeskeisesti. Jos ohjaaja on väsynyt tai ärtynyt, saattavat lapset ajatella sen johtuvan heistä. Sen vuoksi on reilua sanoa asiat suoraan. Näin välttyään ikäviltä ristiriitaisilta viesteiltä, eikä vahingoiteta ohjaajan ja lapsen suhdetta. Ohjaajalta vaaditaan myös hyvää itse-tuntemusta. Hänen tulee erottaa olemassa olevat omat tunteet ja käsitykset. Ohjaaja saattaa pitää jostain lapsesta erityisesti tai ei koe lapsen motiivien olevan sellaiset kuin itse toivoisi. Ohjaajan tulee tiedostaa oma rehellisyytensä, jolloin hän voi vai-

kuttaa omaan toimintaansa. Näin hän pystyy huomioimaan, jos ei esimerkiksi ole tasapuolinen kaikkia lapsia kohtaan. Omaan itsetuntemustaan ohjaaja voi parantaa palautetta antavassa ilmapiirissä. (Autio & Kaski 2005, 64.)

Kannustaminen on ohjaajan tärkeä ominaisuus. Hänen tulee huomioida lasten kehitystaso ja kannustaa lapsia. Ohjaajan tulisi antaa myönteistä sekä rakentavaa palautetta. Kannustaminen auttaa lapsia kiinnostumaan aiheesta ja olemaan mukana. Lasten elämäntilanteet voivat olla hyvinkin erilaisia ja tämä tulisi ottaa huomioon. Kaikki lapset eivät välttämättä pysty osallistumaan toimintaan yhtä aktiivisesti. (Autio & Kaski 2005, 65.)

Luotettavuus on hyvän ohjaajan merkki. Häneen voivat luottaa niin lapset kuin heidän vanhempansa. Ohjaaja on muille rehellinen ja pitää sanansa. Lapset alkavat luottaa itseensä, jos ohjaaja luottaa lasten kykyyn toimia. Tämä edesauttaa lasten omaloitteisuutta ja taitojen lisääntymistä. Luotettavuuden lisäksi ohjaajan tulisi olla turvallinen. Näin lapset tulisivat mielellään toimintaan mukaan ja vanhempien ei tarvitsisi huolehtia. Lasten on turvallista olla mukana toiminnassa, josta ohjaaja vastaa. Ohjaajan luomat ja asettamat rajat luovat myös lapsille turvallisuutta. (Autio & Kaski 2005, 65-66.)

Lapsesta välittäminen korostuu ohjaajan tärkeänä ominaisuutena. Kun lapset tuntevat itsensä tärkeiksi, välittyy heille tieto, että heistä välitetään. Tämä on tärkeää, jos lapsi kokee olevansa usein epäonnistunut eri asioissa. Vuorovaikutus ja ohjaustilanteet ovat merkityksellisiä ja niissä ohjaaja voi näyttää välittävänsä lapsista. Ohjaajan luovuus voi myös olla lapsille merkinä välittämisestä. Luovuus onkin hyvän ohjaajan ominaisuus. Lapset ovat ainutlaatuisia, ja ohjaaja, joka välittää lapsista, haluaa luoda lapsille ainutkertaisia ohjaamistilanteita. Ohjaajan tulee luottaa omaan kokemukseensa. Ohjaustilanteet eivät välttämättä aina mene suunnitellusti, jolloin ohjaajan luovuus on paikallaan. Ohjaajan luovuuden tuottama toiminta tarjoaa lapsille oppimista ja onnistumista. (Autio & Kaski 2005, 66.)

Jos ohjaaja ei ole johdonmukainen, saattaa ohjaustilanteen hallinta kadota. Lapset ovat innokkaita tutkimaan ympäristöä ja ohjaajan tulee saada ryhmä innostumaan tekemisestä. Kun ohjaaja on itsekin kiinnostunut tekemisestä ja aiheesta, innostuu

silloin myös lapset. Lasten mielenkiintoa ohjaustilanteissa kannattaa pitää yllä esimerkiksi kysymysten avulla. Kun lapsilta kysyy asioita, huomaavat he olevansa tärkeitä. Kysymysten esittäminen luo ohjaustilanteesta dialogisemman. Näin ohjaaja ottaa lapset huomioon ja ohjaustilanne on vuorovaikutuksellinen.

7.3 Ohjaaminen on vuorovaikutusta

Ohjaamiseen vaikuttavat hyvin monet eri asiat. Jokaisella ohjaajalla on omia käsityksiä ja oletuksia ympäröivästä maailmasta. Ohjaamisessa tärkeimmässä asemassa on lapsi ja hänen ajatuksensa, tunteensa ja elämäntilanteensa. Nämä tekevätkin ohjaamisen vaativaksi ihmissuhdetyöksi. Ohjaaja on tietoinen omista arvoistaan. Ohjaajan arvot näkyvät hänen toiminnassaan. Onkin tärkeää miettiä, millaista mallia ohjaaja arvoillaan viestii lapsille. Ohjaajalle tärkeitä arvoja ovat esimerkiksi rehellisyys, oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus ja toisen kunnioittaminen. Tasavertainen kohtelu ja kuuntelu sekä ajan antaminen ovat myös ohjaajalle kuuluvia tärkeitä arvoja. Ohjaajan on aina välillä hyvä miettiä, toimiiko itse arvojensa mukaisesti. (Autio & Kaski 2005, 68,70.)

Vuorovaikutus on aina tärkeää ja se on läsnä myös ohjaustilanteissa. Vuorovaikutus sisältää sanallista ja sanatonta viestintää. Sanattomalla viestinnällä on vuorovaikutuksessa suuri merkitys. Lapset ajattelevat usein minäkeskeisesti, jolloin sanattomalla viestinnällä on suuri merkitys. Esimerkiksi lapset saattavat luulla ohjaajan pahantuu-lisuuden johtuvan heistä. Ohjaustilanteissa ohjaaja opettaa lapsille vuorovaikutustaitoja. Lasten on mahdollista ottaa mallia ohjaajasta ja toimia itse samalla tavalla. Tärkeää olisi lisätä lasten käyttäytymiseen hyväksyttävää käytöstä ja yrittää vähentää epäsovivaa käytöstä. (Autio & Kaski 2005, 77-78.)

Ohjaajalla tulee olla kuuntelemisen taito, sillä se on erittäin tärkeää vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Kun lapsi saa kertoa ohjaajalle asioistaan, luo hän samalla luottamusta ohjaajaan. Ohjaaja antaa tilaa lapselle ja keskittyy tilanteeseen. Tavoitteena on, että lapsi tulee kuulluksi ja hän voi luottaa ohjaajaan. Jos lapsella on joku ongelma, ohjaaja ei heti etsi siihen ratkaisua, vaan pyrkii tukemaan lasta. (Autio & Kaski 2005, 82.)

Kuuntelemisen lisäksi hyvään vuorovaikutukseen liittyy kyky antaa palautetta ja vastaanottaa sitä. Ohjaajan tulee antaa niin positiivista kuin kritiikkiäkin sisältävää palautetta. Palautteiden tulee aina olla todenmukaisia. Kun lapsi saa palautetta, se lisää itsetuntoa ja motivaatiota. Palautteen myötä lapsi saa myös neuvoja ja kannustusta. Palautteesta hyöttyy myös ohjaaja. Palautteen saamisen kautta ohjaaja voi kehittää toimintaansa ja ohjaamistaan. (Autio & Kaski, 83.)

8 YMPÄRISTÖTUOKION TAUSTAA JA TAVOITTEITA

Olen työskennellyt usean vuoden ajan Ti-Ti Nallen Talossa. Kun mietin opinnäytetyöni aihetta, yhteistyö Ti-Ti Nallen Talon kanssa tuntui luontevalta. Opinnäytetyöprosessini alkoi keväällä 2011 yhteydenotolla Ti-Ti Nallen Talon Riitta Korpelaan. Hän halusi lähteä mielellään mukaan opinnäytetyöprojektiin. Tapasimme Riitta Korpelan kanssa opinnäytetyön tiimoilta ja esittelin hänelle vaihtoehtoja opinnäytetyöni aiheista. Riitta Korpela oli alusta asti kannustava ja antoi minulle vapaat kädet. Päädyimme yhdessä siihen, että opinnäytetyöni aiheena olisi suunnitella uusi toimintatuokio Ti-Ti Nallen Taloon. Toimintatuokion aihe oli alusta asti selkeä, sillä ympäristöteema on itselleni hyvin tärkeä. Teema on myös sellainen, jota ei ole aiemmin ollut Nalletalossa. Riitta Korpela piti ympäristöaihetta ajankohtaisena ja sopivana Ti-Ti Nallen Taloon.

Kun opinnäytetyöni aihe selkiytyi, tutustuin siihen liittyvään kirjallisuuteen ja aloin pohtimaan tuokion toteutusta. Tämän jälkeen aloin tehdä opinnäytetyösuunnitelmaa. Opinnäytetyösuunnitelmassa kerroin aiheestani, sen toteuttamisesta ja aikataulusta. Opinnäytetyösuunnitelma toimi punaisena lankana opinnäytetyöprosessissani. Teimme Riitta Korpelan kanssa sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä.

Opinnäytetyöni aiheena oli suunnitella ja toteuttaa uusi toimintatuokio. Opinnäytetyöni on toiminnallinen. Toiminnalliselle opinnäytetyölle on ominaista, että siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi. Tällaisia toiminnallisia opinnäytetöitä voivat olla esimerkiksi oppaan tekeminen tai tapahtuman toteuttaminen. Koulutusala

vaikuttaa siihen, millainen toiminnallinen opinnäytetyö on mahdollista toteuttaa. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9.) Oma opinnäytetyöni koostuu tapahtuman toteuttamisesta. Ympäristötuokion toteutus on eräänlainen tapahtuma. Tämä opinnäytetyöraportti on Ti-Ti Nallen Talolle ohjeistus myöhempää käyttöä varten. Opinnäytetyönsäni olevat kuvat auttavat Ti-Ti Nallen Talon henkilökuntaa sisäistämään tuokion paremmin.

Tuokion aihe on erittäin arkipäiväinen. Ympäristöteema puhuttaa nykyään paljon. Me elämme kulutusyhteiskunnassa, jossa ostetaan vanhan tilalle aina uutta. Uutta ostetaan paljon, vaikka sitä ei välttämättä tarvittaisi. Kierrätys ja vanhojen tavaroiden uusiokäyttö ovat jääneet monilta unholaan. Monet asiat mitataan tavaroiden määrässä, eikä niinkään tunteina, kokemuksina tai muistoina. Myöskään jätteiden lajittelu ei ole välttämättä kovin monelle jokapäiväistä. Monet sanovat, ettei aika riitä, mutta paljon on myös sellaisia, joille kierrätysasiat ovat tuntemattomia. Lapset oppivat monia asioita vanhemmiltaan ja muilta aikuisilta. He ottavat mallia aikuisten tekemisistä ja tavoista. Ympäristöaihettakin on hyvä lähestyä yhdessä vanhempien kanssa ja vanhemmilta mallia ottamalla. Ympäristökysymykset ovat nykypäivänä erittäin tärkeitä ja ympäristökasvatus lähtee jo varhaislapsuudesta.

Lähtiessäni suunnittelemaan ympäristötuokiota Ti-Ti Nallen Talolle, halusin luoda tuokiolle tavoitteet. Asetin ympäristötuokiolle tiettyjä tavoitteita, joiden tulee toteutua tuokiossa. Tuokiossa tulee ottaa huomioon monen ikäiset lapset sekä heidän vanhempansa. Tavoitteena on saada tuokio onnistumaan myös suurille vierasmäärille. Tuokion tulisi olla sopivan mittainen, jotta pienimmätkin Nalletalon vieraat innostuisivat aiheesta. Tärkeä tavoite on myös tuokion toteutus. Huomioin sen, että tuokio on helppo rakentaa ja selkeä toteuttaa. Tavoitteena on tuokion kautta tuoda lasten ja vanhempien tietoisuuteen ympäristökasvatusta. Tuokion avulla lapset tutustuvat erilaisiin roskeisiin ja niiden lajitteluun nallejen kanssa. Tuokion tavoitteena on tuoda ympäristökasvatusta esille elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen keinoin.

9 YMPÄRISTÖTUOKION SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

9.1 Ympäristötuokion suunnittelu

Ympäristötuokion suunnittelussa lähdin liikkeelle kirjallisuudesta. Tutustuin elämyspedagogiikkaa, seikkailukasvatusta, ympäristökasvatusta sekä ohjaamista käsittelevään kirjallisuuteen. Poimin kirjallisuudesta itselleni tärkeitä asioita, joiden pohjalta aloin suunnitella ympäristötuokiota. Koko opinnäytetyöprojektin aikana pidin päiväkirjaa, jonne kirjoitin muistiinpanoja, havaintoja ja pohdintoja.

Kävin Ti-Ti Nallen Talossa katsomassa sen eri huoneita ja mietin, mikä niistä soveltuu parhaiten suunnittelemani ympäristötuokiolle. Ympäristötuokion tarkoitukseen huoneista parhaiten soveltui puuhahuone. Puuhahuone on tilava ja sinne mahtuu mukavasti vieraita. Lapsille on omat pikkutuolit, joista voi seurata tuokioita. Lisäksi puuhahuoneessa on esiintymislava, jonka takana on ihastuttava maalaus kesäisestä metsästä. Puuhahuone sopi kooltaan ja tunnelmaltaan hyvin ympäristötuokiolleni.

Ympäristötuokiota suunnitellessa minun tuli ottaa huomioon tavoitteet, jotka tuokiolleni asetin. Tavoitteet määrittivät omalta osaltaan tuokion muotoa. Mielestäni oli tärkeää asettaa tuokiolle tavoitteet, sillä on asioita, joita tulee ottaa huomioon suunnittelussa. Tavoitteiden asettelu antaa myös itselle mahdollisuuden tarkastella omaa onnistumista. Tuokion jälkeen arvioinkin tavoitteiden täyttymisen. Kirjoitan tavoitteiden täyttymisestä myöhemmin opinnäytetyössäni.

Ympäristötuokion suunnittelussa keskityin elämyspedagogiseen näkökulmaan sekä seikkailukasvatukseen. Kun tuokiossa on riittävästi elämyksellisiä elementtejä, on se lapsille mielenkiintoisempi ja näin myös opettavaisempi. Ympäristökasvatusta onkin hyvä opettaa elämyksellisellä tavalla. Näin lapset saavat käyttää mielikuvitustaan ja saavat oppia asioita kokemuksen ja elämyksen kautta. Kun lapsi pääsee itse kokeilemaan ja tekemään asioita, jäävät ne paremmin mieleen, kuin jos asioista olisi vain sanottu suullisesti. Ympäristötuokiossa elämyksellisyyttä luo toimintaympäristö. Ti-Ti Nallen Talo on ympäristönä lapsille erittäin mielenkiintoinen ja jo itsessään elämys. Ympäristötuokiossa mukana olevat nallet tuovat lapsille lisää elämyksiä ja iki-

muistettavia hetkiä. Ympäristötuokiassa lähdimme yhdessä lasten ja nallejen kanssa mielikuvitusmatkalle eli ympäristöntutkimusmatkalle. Tällaiset seikkailut ovat omalta osaltaan elämyspedagogiikkaa.

Ympäristötuokiassa tarvitsin viisi roskakoria. Suunnittelin jokaisen roskakorin kylkeen kuvan, joka kertoo, mitä jätettä kuhunkin roskakoriin laitetaan. Piirsin ja väritin kuvat ja kiinnitin kuhunkin roskakoriin. Näin lasten on helpompi havainnoida ja he saavat paremmin käsityksen siitä, mitä roskaa kuuluu laittaa tiettyyn roskakoriin. Osa lapsista osaa jo lukea ja osa ei, tämän vuoksi roskakoreissa oli sekä kuvat että teksti.

Ensimmäisessä roskakorissa oli teksti biojäte. Kuvassa oli banaaninkuoret, omenan-kara, kalanruoto ja kananmunankuoret (Liite 6). Piirsin kuvaan monipuolisesti biojät-teeseen kuuluvia tuotteita. Piirsin jätteille myös silmät, jotta ne olisivat hauskoja, ei-vätkä liian totisia. Toisessa roskakorissa tekstinä oli metalli. Kuvassa oli erilaisia ja erimuotoisia metallitölkkejä ja -purkkeja sekä metallikorkki (Liite 7). Kuvan har-maalla värillä yritin myös saada ne näyttämään metallisilta. Kolmannessa roskakoris-sa luki lasi. Kuvassa oli erikokoisia ja -muotoisia lasipulloja ja -purkkeja (Liite 8). Neljäs roskakori oli paperijätteelle. Roskakorissa luki paperi, ja kuvassa oli sanoma-lehtiä (Liite 9). Olin huomionnut kuvan sanomalehtiin myös yksityiskohdat. Lehdessä oli esimerkiksi kierrätysmerkki ja lehden nimi oli Hirsimetsän uutiset. Viimeisen eli viidennen roskakorin tekstinä oli sekajäte. Kuvassa oli jogurttipurkkeja sekä purkka-pussi (Liite 10). Sekajätettä oli mielestäni vaikein piirtää, sillä siihen kuuluu niin pal-jon. Oli myös haasteellista saada sekajäte kuva selkeäksi, jotta lapset ymmärtäisivät sekajätteen ja muiden jätteiden eron.

Roskakorien kuvat eivät saaneet olla liian täyteen piirrettyjä, sillä niiden tuli olla mahdollisimman selkeitä. Kuvien tuli myös olla sopivan isoja. Yritin käyttää värejä ja rajasin kuvat mustalla kynällä, jotta ne näkyisivät kauemmaskin. Kuvien ja tekstin tarkoitus oli tukea lasten oppimista. Kun lapsi konkreettisesti näkee kuvan, esimer-kiksi biojätteestä, ja kuulee puhuttavan siitä, hän oppii helpommin jäsentämään asi-an.

Ympäristötuokioon liittyi myös muuta materiaalia. Tarvitsin roskakorien lisäksi myös roskia. Otin kotoa mukaani neljää eri jätettä varten roskia. Minulla oli mukana

ympäristötuokiossa esimerkiksi oikeita lasitölkkejä, metallipurkkeja, sanomalehtiä ja jogurttipurkkeja. Biojätteitä varten ompelin kankaista muun muassa banaaninkuoret. Tavallisten sanomalehtien lisäksi suunnittelin ja tein kahteen lehteen kannet. Tein Nallejamit-musiikkilehden ja Hirsimetsän uutiset.

Ympäristötuokiossa tarvitsimme myös musiikkia. Ympäristöntutkimusmatkamme alkaa yhteisellä bussiretkellä. Kappaleen nimi on bussilaulu. Tämä kappale löytyy Ti-Ti Nallen cd:ltä ja saan sen käyttööni Ti-Ti Nallen Talolta. Kun on kyseessä musiikillinen nalleperhe, on tärkeää ottaa tuokioon mukaan myös musiikkia ja laulua.

Kun suunnittelin tuokiota, otin huomioon tuokion keston. Halusin, että tuokio kestää sen aikaa, että lapset jaksavat keskittyä, olla aktiivisesti mukana ja heillä on hauskaa. Ei ole syytä pitkittää tuokiota, jos se ei lapsia kiinnosta tai heillä ei ole mukavaa. Lyhyenkin tuokion aikana pystyy tuomaan esille ympäristökasvatuksen tärkeitä arvoja. Ympäristötuokioni on tarkoitus olla kestoaltaan noin 20 minuuttia.

Suunnittelin ympäristötuokion kokonaisuudeksi, jossa olisi selkeä aloitus ja lopetus. Tuokio etenisi johdonmukaisesti ja olisi dialoginen lasten sekä myös vanhempien kanssa. Tällaisessa tuokiossa vuorovaikutus on erittäin tärkeää ja kantaa hedelmää. Koska tuokiolla pyritään opettamaan jotakin, on tuokion selkeys ja loogisuus erittäin tärkeitä. Selkeys ja loogisuus auttavat myös pieniä lapsia hahmottamaan ja muodostamaan käsityksen kokonaisuudesta.

Ympäristötuokiossa painottuu seikkailukasvatus. Seikkailun avulla on hyvä opettaa lapsille arkisia asioita. Lapsi oppii, kun saa itse toimia. Lapsen toiminta herättää hänessä tunteita, jotka muokkaavat lapsen käsityksiä. Lapset liittyvät seikkailun kautta oppimansa asiat omaan elämäänsä ja arkeensa. Ympäristötuokiossa seikkailutoiminnan avulla lapset oppivat uusia asioita elämysten kautta. Lapset saavat toimia yhdessä muiden lasten kanssa ja oppivat samalla sosiaalisia taitoja. Yhdessä toimiessa ja onnistumisen kokemusten kautta lasten itsetunto vahvistuu. Ympäristötuokiossa on tuttuja elementtejä, jotka luovat lapsille turvallisuutta. Tuokiossa on myös haasteellisuutta, joka on seikkailukasvatukselle ominaista. Lapset kokevat haasteellisuuden myötä onnistumisen ja oppimisen elämyksiä.

Ympäristötuokion suunnittelussa mietin, kuinka ympäristökasvatus tulee siinä esille. Lapset saattavat olla hyvinkin pieniä, joten tuokion tulee olla sellainen, että pienet lapset voivat myös osallistua. Isommilla lapsilla voi olla laajempia ja syvällisempiä ympäristökasvatuksen tavoitteita kuin pienillä lapsilla. Tuokion kesto vaikutti omalta osaltaan ympäristökasvatuksen tavoitteen muokkaantumiseen. Tavoitteena on, että lapset oppivat tuokion myötä laittamaan roskat roskiin ja etsimään jokaiselle roskalle oman roskakorin. Toisena tavoitteena on herätellä lasten kiinnostusta ympäristöä kohtaan.

Ympäristötuokion suunnittelussa panostin myös ohjaamiseen. Ohjaamisessa täytyy aina varautua siihen, että suunnitellut asiat voivat muuttua, sillä ohjattava ryhmä saattaa vaikuttaa ohjaukseen. Ohjaajalla tulee olla koko tuokion ajan punainen lanka ohjaamisessa. Ohjaaja vaikuttaa tuokioon ja tuokion kulkuun suuresti. Halusin ympäristötuokion olevan suunniteltu kokonaisuus ja ohjata sitä johdonmukaisesti. Ohjaamisessa huomioin myös selkeyden sekä vuorovaikutuksen vieraiden kanssa. Nallet olivat mukana tuokiossa, joten heidätkin tuli huomioida. Vaikka nallet eivät puhu, on heiltä kiva kysyä asioita, sillä he voivat elekielen avulla vastata ja vaikuttaa ympäristötuokion kulkuun ja lasten elämykselliseen oppimiseen. Ympäristötuokion ohjaamisessa tavoitteena on luoda lapsille luottavainen ympäristö toiminnalle. Otan lapset huomioon tasa-arvoisesti ja muistan kuunnella heitä. Lapsille on hyvin tärkeää, että ohjaaja on oikeasti läsnä ja kuuntelee.

9.2 Ympäristötuokion ensimmäinen toteutus

Toteutin ympäristötuokion Ti-Ti Nallen Talossa kaksi kertaa. Ensimmäinen ympäristötuokio oli 27.7.2011 klo 13. Menin Ti-Ti Nallen Taloon hyvissä ajoin ja otin mukaani tarvittavat materiaalit. Ennen ympäristötuokion alkua tarkistin puuhahuoneen ja järjestelin tavarat paikoilleen. Puuhahuoneessa on esiintymislava, jonka takana on iso maalaus metsästä. Laitoin lavalle mukanani olleita roskia sokin sokin (metallipurkkeja, lasitölkkejä, sanomalehtiä, jogurttipurkkeja sekä leikkihedelmiä biojätteenä). Tyhjät roskakorit laitoin lavan sivuun niin, etteivät roskakorien kuvat vielä näkyneet yleisöön. Hyvin suunnitteleamalla tuokion valmistelu puuhahuoneeseen kävi ongelmitta, eikä mikään osa-alue ollut jäänyt huomioimatta. Hyvän suunnittelun vuoksi

itselleni jäi aikaa vielä valmistautua ohjaamiseen. Muutamaa minuuttia ennen tuokion alkua Talon vieraille kuulutettiin alkavasta ympäristötuokiosta. Kuulutuksessa mainittiin tuokion olevan ensimmäinen ympäristötuokio Nalletalossa.

Kuulutuksen jälkeen puuhahuone alkoi täyttyä Nalletalon vieraista. Ympäristötuokioon osallistui 30 lasta, iältään noin 1-8-vuotiaita, ja heidän vanhempiaan. Mukana ympäristötuokiota oli seuraamassa myös opinnäytetyöni toimeksiantaja Riitta Korpela. Riitta Korpela seurasi ympäristötuokiota ja antoi siitä minulle kirjallista ja sanallista palautetta tuokion jälkeen. Tätä palautetta käsittelen myöhemmin opinnäytetyössäni. Seisoin lavalla yhdessä nallejen kanssa ja odotimme, että kaikki halukkaat ehtivät mukaan tuokioon. Ympäristötuokiossa oli mukana Ti-Ti Nalle, Ti-Ri Vauva ja Isoäitinalle.

Tuokion aluksi esittelin itseni ja kerroin tekeväni opinnäytetyötäni Ti-Ti Nallen Talolle. Kerroin, että olen suunnitellut uuden tuokion, jonka nimi on ympäristötuokio, ja joka tullaan pitämään ensimmäistä kertaa heille. Lisäksi sanoin vanhemmille, että tuokio tullaan videokuvaamaan ja siitä otetaan valokuvia. Minun oli helppo palata tuokioon myöhemmin kuvien ja videon kautta. Kerroin heille, että näitä tallenteita tullaan käyttämään vain opinnäytetyössäni ja ne eivät tule näkymään julkisesti. Kuvat ja videon tulen poistamaan, kun kirjallinen työ on valmis. Tässä vaiheessa niillä, jotka eivät halunneet tulla kuvatuksi, oli mahdollisuus poistua. Opinnäytetyössäni oleviin kuviin olen saanut luvan Ti-Ti Nallen Talosta Riitta Korpelalta sekä kuvissa esiintyviltä henkilöiltä.

Ohjaaminen alkoi jo ennen ensimmäisiä sanoja. Astumalla huoneeseen, ottamalla paikkani ja hymyilemällä vieraille loin heille ensivaikutelman itsestäni ja tulevasta toiminnasta. Tästä eteenpäin ohjaamistani vei eteenpäin tuokion punainen lanka. Aloin muodostamaan heti tuokion alussa vuorovaikutuksellista suhdetta vieraisiin. Positiivisella asenteella loin mielekkään ilmapiirin yhteiselle toiminnallemme. Otin huomioon kaikki vieraat tasapuolisesti ja mahdollistin kaikkien halukkaiden osallistumisen ympäristötuokioon.

Esittelypuheen ja asioiden ilmoitusten jälkeen oli aika aloittaa ympäristötuokio. Lapset istuivat omilla tuoleillaan tai lattialla ja minä nallejen kanssa lavan reunalla. Ky-

syin lapsilta, mitkä nallet olivat tulleet mukaan tuokioon. Lapset tuntevat nallet todella hyvin ja näin saimme myös nallet esiteltyä. Kerroin lapsille, että olimme yhdessä nallejen kanssa miettineet, että lähtisimme seikkailulle Hirsimetsään. Kysyinkin lapsilta, haluaisivatko nämä lähteä minun ja nallejen kanssa ympäristöntutkimusmatkalle. Vastaus oli tietysti kyllä.

Johdonmukaisella ohjaamisella, omalla innostuksella ja läsnäololla innostin lapsia ympäristöntutkimusmatkalle. Pidin vuorovaikutusta yllä kyselemällä ja kuuntelemalla lapsia. Ympäristötuokion ohjaaminen eteni luonnollisesti ja suunnitellusti. Ohjaamisessa on tärkeää antaa tilaa lasten mielikuvitukselle, eikä aliarvioida heitä. Lasten mielikuvitus on valtava rikkaus ja sitä on hyvä hyödyntää erilaisessa toiminnassa. Jokaisella lapsella on omanlaisensa mielikuvitus ja näin he kokevat ympäristöntutkimusmatkan erilaisena. Mielikuvitus auttaa omalla tavallaan myös uuden tiedon omaksumisessa. Mielikuvitus luo jokaiselle lapselle omanlaisensa elämyksen.

Kyselin lapsilta, millä he olivat tulleet Nalletalolle. Vastauksia tuli kävelystä polkupyörään. Yhdessä mietimme kulkuneuvoa, johon me kaikki ympäristöntutkimusmatkailijat mahtuisimme. Pienen mietintähetken jälkeen alkoi kuulua vastauksia: bussilla. Lähdimme yhdessä bussilla ympäristöntutkimusmatkalle Hirsimetsään. Mietimme miten isot bussin renkaat pyörivät, kuinka isoa rattia käännetään, miten töötätään ja mitä tehdään, jos alkaa sataa. Ennen kuin pääsimme bussimatkalle, kysyin tärkeän kysymyksen: ”Mitkä tulee panna bussissa kiinni?”. Tähänkin lapset tiesivät hienosti, että vastaus on turvavyöt. Laitoimme turvavyöt kiinni ja olimme valmiita matkaan. Lähdimme kohti Hirsimetsää bussilaulun soidessa taustalla. Leikimme ja lauloimme yhdessä bussilaulun mukana: ”Pyörät ne pyörivät ympäri, ympäri ja ympäri, pyörät ne pyörivät ympäri, koko päivän”. Bussimatka sujui iloisesti ja lapset leikkivät ja lauloivat innokkaasti mukana.

Seikkailutoiminta tuo tullessaan lapsille paljon uusia asioita. Lapset ovat tekemisissä toisilleen tuntemattomien lasten kanssa, erilaisessa toimintaympäristössä ja toiminnassa. Tämän vuoksi on tärkeää, että tuokio sisältää myös jotain lapsille tuttua. Tutut asiat luovat lasten ympärille turvallisuutta ja auttavat lapsia luottamaan ja kokeilemaan. Tutun toiminnan kautta lapset kasvattavat itsetuntoaan ja keräävät rohkeutta. Tutun toiminnan avulla lapset saavat myös onnistumisen elämyksiä. Lapset

ovat osanneet tutun asian ja pääsevät nauttimaan tästä elämyksestä. Ympäristötuokiossa lapsille turvallisuutta alkuun toi tuttu lastenlaulu. Bussilaulu on suurimmalle osalle lapsista tuttu ja lapset ilostuivat kuullessaan tämän laulun. Suurin osa innostui leikkimään ja laulamaan, ja tunsivat ilon elämyksiä. Yhteisen laululeikin avulla lapset pääsevät yhdessä kokemaan ja tekemään.

Pääsimme bussilla perille Hirsimetsään, irrotimme turvavyöt ja lähdimme ihailemaan ympäristöä. Katselimme kaunista Hirsimetsää (lavan takana oleva maalaus) yhdessä lasten ja nallejen kanssa. Yritimme löytää metsästä eläimiä ja lapset tunnistivat useita. Yhtäkkiä Ti-Ti Nalle pudotti tyhjän purkkapussin metsään. Kysyin lapsilta, saako roskia jättää luontoon. Lapset huusivat yhteen ääneen, että ei. Utelin myös lapsilta, mihin roskat sitten laitetaan. Lapset vastasivat taas reippaasti, että roskikseen. Kysyin Ti-Ti Nallelta, kuuliko hän mitä lapset juuri sanoivat. Roskia ei voi jättää metsään. Katselimme lasten ja nallejen kanssa ympärillemme ja huomasimme, kuinka paljon erilaisia roskia on kertynyt kauniiseen Hirsimetsään. Kysyin voisivatko lapset auttaa minua ja nalleja saamaan Hirsimetsästä taas kaunis ja roskaton. Lapset olivat innoissaan ja halusivat auttaa meitä.

Nallejen välityksellä lapsille on mieluisaa opettaa asioita. Nallejen läsnäolo tuokiossa auttaa lapsia oppimaan paremmin. Jotkut asiat saattavat olla sellaisia, että niitä on helpompi lähestyä nallejen kautta. Näin nallet toimivat oivana työvälineenä lasten kanssa toimiessa. Lapset oppivat yhdessä nallejen kanssa ympäristön merkitystä. Lapset saavat myös muistuttaa nalleja oppimistaan asioista. Kun lapset saavat olla myös opettamassa, vahvistaa se heidän oppimistaan. Nämä opettamisen elämykset ovat lapsille tärkeitä kokemuksia. Niiden avulla monet asiat jäävät mieleen mielekkäällä tavalla.

Onneksi olin ottanut ympäristöntutkimusmatkalle mukaan viisi erilaista roskakoria (Liite 11). Otin roskakorit lavan reunalta lavan eteen. Nostin jokaisen roskakorin vuorotellen ylös, jolloin lapset näkivät ne paremmin. Kysyin lapsilta jokaisen roskakorin kohdalla, mitä roskia tähän roskakoriin voi laittaa. Roskakorien kyljessä oli teksti ja kuva sinne laitettavista roskista. Lapset tiesivät todella hienosti, mihin roskakoriin mikäkin roska kuuluu laittaa.

Asettelin roskakorit riviin lavan reunalle. Sen jälkeen Ti-Ti Nalle lähti keräämään roskia metsästä lasten neuvoessa vieressä. Ti-Ti Nalle nosti roskan ja toi sen lavan eteen. Ti-Ti Nalle näytti roskaa lapsille, jolloin lapset saivat sanoa, minkä roskan Ti-Ti Nalle oli löytänyt. Hirsimetsässä oli metalli-, paperi-, lasi-, sekajäte- ja biojätettä. Sen jälkeen, kun lapset olivat tunnistaneet roskan, aloimme yhdessä miettiä, mihin roskakoriin kyseinen roska kuuluu laittaa (Liite 12). Lapsia auttoi jätteiden lajittelussa roskakoreissa olevat kuvat ja tekstit. Näin oppiminen oli konkreettisempaa.

Ti-Ti Nallen löytämä roska löysi oikean roskakorin. Tämän jälkeen Ti-Ti Nalle keräsi kaikki Hirsimetsässä olevat roskat ja lapset auttoivat Ti-Tiä löytämään oikean roskakorin tietyille roskalle (Liite 13). Roskien keräilyn ja jätteiden lajittelun ohessa kyselin lapsilta erilaisia asioita ja puhuin yleisesti, kuinka tärkeää on pitää ympäristötämme huolta. Huomioin myös vanhemmat ja kysyin, kuinka monen kodissa kierrätetään roskat. Muutamien vanhempien kädet nousivat pystyyn.

Ympäristökasvatuksen myötä lapsille tuodaan tietoa ympäristön hyvinvointiin vaikuttamisesta. Ympäristötuokiossa ympäristökasvatus tuli esille myönteisellä tavalla. Kun lapsille luodaan ympäristöaiheesta positiivista kuvaa, lapsi huomaa, että ympäristöstä huolehtiminen on kivaa ja tärkeää. Kun ohjaaja ja nallet suhtautuvat luontoon positiivisesti, ovat he mallina lapsille. Elämykselliset kokemukset ympäristöstä vaikuttavat lapsen käsityksiin. Lapset luovat omat mielikuvansa ympäristöstä. Tämän vuoksi on hyvä tarjota lapsille mahdollisuus itse päästä lähelle ympäristöä. Tuokio ei ollut luentomainen infopaketti ympäristön tärkeydestä, vaan ympäristökasvatus tuli seikkailun kautta tutuksi. Ympäristön tärkeyden oppii itse tekemällä ja omasta halusta.

Kun olimme saaneet kaikki roskat kerättyä ja laitettua omiin roskakoreihimme, käänsimme katseet metsään (metsämaalaus lavan takana). Katselimme yhdessä kaunista Hirsimetsää, jossa ei ollut enää yhtään roskaa (Liite 14). Tässä lapsille tulee konkreettinen käsitys siitä, millaisena luonnon voi säilyttää. Tuokion lopuksi kokosin vielä yhteen ympäristötuokion sanoman. Kysyin lapsilta, minne roskat kuului laittaa. Vastaus tuli kuin yhdestä suusta, roskikseen. Sanoin Ti-Ti Nallelle, että nyt Ti-Tikin muistaa, mihin roskat kuuluu laittaa. Ti-Ti nyökytti vieressä reippaasti päätään. Kiihimme nallejen kanssa lapsia meidän yhteisestä ympäristöntutkimusmatkasta ja siitä,

kun lapset auttoivat meitä keräämään roskat pois Hirsimetsästä. Ohjaaminen on tärkeää viedä aina loppuun saakka. Kun on yhdessä seikkailtu ja touhuttu, on tärkeää kannustaa lapsia ja antaa kaikille taputukset. Näin lapset kokevat onnistuneensa tehtävässään. Tämän jälkeen nallet istahtivat lavan reunalle ja antoivat kaikille halukaille suuret, pehmoiset halaukset. Ohjaajana jäin tuokion jälkeen lähettyville, jos lapsilla tai vanhemmilla oli kysyttävää. Kyselin myös vielä lapsilta erilaisia asioita ja kuuntelin, kun heillä oli tarinoita kerrottavanaan.

Ympäristötuokiossa toimin motivoivana ja kannustavana ohjaajana. Tuokio oli ohjaamiseltaan tiivis, jolloin lasten kiinnostus pysyi yllä koko tuokion ajan. Tyhjät, liian pitkät tauot voivat viedä osallistujilta mielenkiinnon ja kadottaa ohjaajalta johdonmukaisuuden. Ohjaaminen on joka kerta erilaista ja tuokioon osallistuminen oli lapsille ainutkertainen kokemus. Lapset muodostavat yhdessä ohjaajan kanssa omanlaisensa tuokion. Lasten aktiivisuus vaikuttaa ohjaajan käyttäytymiseen. Lasten innostus parantaa myös omaa suoritustani ohjaajana. Tällöin koen, että tuokio on ollut hauska ja lapset ovat ottaneet sen omakseen.

9.3 Ympäristötuokion toinen toteutus

Toiseen ympäristötuokion toteutukseen pystyin muuttamaan ensimmäisellä kerralla todettuja puutteita tai toimimattomia ratkaisuja. Ensimmäisen toteutuskerran jälkeen tein itsearviointia ohjaamisesta ja tuokion toimivuudesta. Ensimmäisellä toteutuskerralla vain Ti-Ti Nalle laittoi roskat roskakoreihin. Lapset avustivat nallea neuvomalla, minne mikäkin roska kuuluu laittaa. Lapset olivat hyvin energisiä ja aktiivisia, joten mietin miten heidän aktiivisuuttaan voisi ottaa enemmän huomioon. Elämyspedagogiikassa ja seikkailukasvatuksessa painotetaan, että lapsi oppii paremmin, jos hän pääsee itse kokeilemaan. Lapsi oppii asioita itse tekemällä ja elämyksen kautta. Toiselle toteutuskerralle tein tähän muutoksen, jotta tuokio olisi vielä enemmän elämyspedagoginen. Lapset saivat olla mukana enemmän ja laittaa itse roskan oikeaan roskakoriin. Lapset olivat siis mukana aktiivisemmin ja kokeminen oli elämyksellisempää. Näin lisättiin lapsen osallistumista tuokioon sekä vuorovaikutusta.

Suurempia muutoksia ei kuitenkaan tuokioon tarvinnut tehdä. Tuokio oli ensimmäisellä kerralla kokonaisuudessaan toimiva ja onnistunut. Tuokio täytti myös sille asetetut tavoitteet, joten niidenkään puolesta ei muutoksia syntynyt. Lapset ja vanhemmat olivat tyytyväisiä tuokioon. Osa vanhemmista kiitteli tuokiosta ja lapset kertoivat, että heillä oli ollut hauskaa. Työkavereilta sain tuokion jälkeen sanallista palautetta, joka oli positiivista ja kannusti jatkamaan eteenpäin.

Vaikka tuokion rakenteeseen ei tehty suuria muutoksia, halusin kuitenkin toteuttaa tuokion toisen kerran. Halusin havainnoida tilannetta, jossa lapset ovat mukana roskien laitossa roskakoreihin. Halusin toteuttaa tuokion toisen kerran oman ohjaajakokemukseni vuoksi. Mielestäni oli hyvä saada kokemusta ympäristötuokion ohjaamisesta, joten toinen toteutus oli itselleni tärkeä. Toisella toteutus kerralla pystyin muuttamaan omaa ohjaamistani. Pystyin keskittymään esimerkiksi äänen käyttöön ja eleisiin. Lapsia ohjattaessa on hyvä, jos pystyy käyttämään eleitä ja äänen avulla innostamaan lapsia. Toisen toteutuskerran jälkeen arvioin omaa ohjaamistani. Ohjaamisen arviointi on tärkeää ja auttaa ohjaajaa kehittymään.

Toinen muutos ympäristötuokioon oli palautteen kerääminen. Ensimmäisellä kerralla en pyytänyt kirjallista tai suullista palautetta vierailta. Muutamat tulivat tuokion jälkeen itse kertomaan ajatuksistaan, samoin työkaverit. Ensimmäisellä toteutuskerralla sain palautetta toimeksiantajaltani Riitta Korpelalta. Toiselle toteutuskerralle suunnittelin palautelomakkeen tuokioon osallistuville vanhemmille. Tuokion lopuksi kysyin myös lapsilta palautetta suullisesti.

Toteutin ympäristötuokion Ti-Ti Nallen Talossa toisen kerran 13.10.2011 klo 14. Ympäristötuokio toteutui pääasiassa ensimmäisen toteutuskerran mukaisesti. Mukana tuokiossa olivat Ti-Ti Nalle, Äitinälle ja Isoisänalle. Kuulutuksen jälkeen keräänyimme yhdessä nallejen, lasten ja vanhempien kanssa puuhahuoneeseen. Ympäristötuokioon osallistui 12 lasta ja iältään he olivat noin 0,5-5-vuotiaita. Tuokioon osallistuvien lasten ikäjakauma saattaa olla joskus melko suuri ja ryhmän koko vaihdella. Tällä kerralla ympäristötuokiosta ei otettu kuvia, eikä myöskään videokuvaa. Aloitin tuokion itseni esittelyllä ja kerroin ympäristötuokion olevan osa opinnäytetyötäni. Tässä vaiheessa jaoin vanhemmille palautelomakkeet ja kynät. Kerroin vanhemmille

olevani hyvin kiitollinen, jos heillä olisi tuokion jälkeen pieni hetki aikaa täyttää palautelomakkeet.

Koska tuokio toteutui saman suunnitelman mukaisesti, en kerro tuokion kulkua yksityiskohtaisesti uudelleen. Kerron ainoastaan roskien keräämiseen liittyvästä muutoksesta. Ensimmäisellä toteutuskerralla lapset pääsivät ainoastaan neuvomaan Ti-Ti Nallea roskien keräämisessä. Nyt lapset saivat konkreettisesti itse olla mukana ja lajitella roskaa oikeisiin roskakoreihin. Tämä tuntui toimivan, sillä lapset olivat aktiivisia osallistujia ja heillä tuntui olevan hauskaa. Itse toimimalla ja tekemällä lapset saavat parhaan elämyksen. Näin ollen tuokiossa on parempi, että lapset saavat itse kerätä roskat.

Ohjaamiseni oli varmempaa, sillä tuokio oli tullut ensimmäisellä kerralla tutuksi. Tämä vaikutti myös siihen, että ohjaaminen tuntui luontevammalta. Sain ilmeilläni ja eleilläni viestitettyä erilaisia tunnetiloja lapsille. Myös monipuolinen äänenkäyttö sai ohjaamiseen uutta ilmettä. Lapset kiinnostuvat asiasta aivan eri tavalla, jos painottaa heille jotain tiettyä sanaa. Tällä on myös paljon merkitystä oppimisen kannalta.

10 YMPÄRISTÖTUOKION PALAUTE

Palaute on aina erittäin tärkeää. On hyvä saada positiivista palautetta, mutta myös kritiikkiä. Kritiikkiä saamalla ihminen pystyy muuttamaan ja parantamaan toimintaansa. Myös kannustava palaute on tärkeää. Jos ihminen ei saa palautetta, ei hän tiedä, millaista hänen toimintansa on. Ilman palautetta on vaikeaa tietää, vastaako oma käsitys toiminnasta todellisuutta. Palautteen avulla on mahdollista kehittää toimintaansa ja itseään. Joissakin tilanteissa ihmisen on vaikea ottaa palautetta vastaan tai hyväksyä sitä. Tämän vuoksi olisi hyvä muistaa antaa sekä kannustavaa että kritiikkiä sisältävää palautetta samalla kertaa.

Itse koen palautteen antamisen ja vastaanottamisen erittäin tärkeäksi. Haluan saada palautetta, jotta pystyn kehittämään toimintaani. Jos en saa palautetta, en tiedä missä

olen onnistunut ja missä minun tulee kehittyä. Pienikin asia voi olla palautteen arvoisen ja vaikuttaa tulevaisuuden toimintaan merkittäväällä tavalla. Halusin saada palautetta ympäristötuokiosta mahdollista kehittämistä varten. Palautteen avulla pystyn tekemään ympäristötuokioon muutoksia tai parannuksia, jos sellaiselle on tarvetta. Positiivinen palaute antaa kannustusta ja luottamusta tulevaisuuteen.

10.1 Palautelomakkeen laatiminen

Palautelomakkeen suunnittelussa tulee ottaa huomioon useita eri asioita. Palautelomakkeen tulee palvella sen tekijää ja antaa mahdollisimman paljon tietoa onnistumisista ja epäonnistumisista. Palautelomakkeen avulla ihminen pystyy kehittämään toimintaansa haluttuun suuntaan. Palautelomakkeita on hyvin erilaisia ja ne palvelevat erilaisissa tehtävissä eri tavalla. Palautelomakkeen tulisi olla selkeä. Palautelomakkeessa olisi hyvä olla jokin otsikko tai ohjeistus palautteen antamiseen. Palautelomakkeen loppuun on hyvä kirjoittaa kiitokset ja muut huomioitavat asiat.

Laadin ympäristötuokion palautelomakkeen tiettyjen kriteerien rajoittamina. Ti-Ti Nallen Talossa vierailevat vieraat ovat perheidensä kanssa lomalla ja palautelomakkeiden täyttäminen ei välttämättä ole kaikille silloin mieluisinta puuhaa. Perheillä on usein pieniä lapsia mukana, jotka vaativat vanhempien huomiota. Jotta palautetta kuitenkin saataisiin, on palautelomakkeen oltava sellainen, joka on mahdollista toteuttaa lyhyessä ajassa.

Laadin vanhemmille palautelomakkeen, joka oli mahdollisimman yksinkertainen, selkeä ja lyhyt. Nämä kriteerit huomioin juuri ajankäytön vuoksi. Tällaisessa ympäristössä palautelomakkeet eivät voi olla pitkiä kysymyksiä, joihin vastataan sanallisesti. Palautelomakkeessani onkin kysymyksiä, joihin vastataan rasti ruutuun – menetelmällä. Kysymysten perässä on vaihtoehdot kyllä, ei ja en osaa sanoa. Kysymyksiä oli neljä, jotka kokosivat yhteen ympäristötuokiota. Palautelomakkeen lopussa on tilaa vapaalle sanalle. Vapaalle sanalle on hyvä jättää reilusti tilaa. Näin ihmiset saavat kirjoittaa mielipiteensä ja ajatuksensa niin tarkasti kuin haluavat.

Tulostin palautelomakkeita riittävän paljon mukaani tuokioon, jotta jokaisella tuokioon osallistuvalla aikuisella oli mahdollisuus täyttää se. Ennen tuokion alkua kerroin, mihin palautetta tarvitsen. Sain vanhemmille, että palautelomakkeen saa täyttää tuokion jälkeen kaikessa rauhassa. Palautelomakkeen pystyy antamaan minulle vaikka vasta Talosta pois lähtiessä.

10.2 Ympäristötuokioon osallistuneiden vanhempien palaute

Sain palautetta ympäristötuokiosta niin vanhemmilta kuin lapsilta. Keräsin palautetta ympäristötuokion toisella toteutus kerralla. Vanhemmilta sain palautteen kirjallisena palautelomakkeella (Liite 15). Tuokioon osallistui 10 vanhempaa. Opinnäytetyössäni vanhemmilla tarkoitan lasten mukana olevaa aikuista, esimerkiksi äitiä, isää, mummuja tai kummia. Palautelomakkeen vanhemmista täytti seitsemän.

Olen tyytyväinen tekemääni palautelomakkeeseen. Lomake on riittävän lyhyt ja selkeä ja saattoi näin innostaa vanhempia vastaamaan. Ti-Ti Nallen Talo on ympäristönä niin erilainen, ettei voi ajatella tekevänsä pitkää kyselylomaketta. Palautelomakkeen avulla sain ympäristötuokiota koskeviin kysymyksiin vastauksia. Palautelomakke palveli erittäin hyvin ympäristötuokiossa. Sain myös itselleni arvokasta palautetta. Palautteen avulla pystyn jatkossa tarvittaessa kehittämään tuokiota.

Palautelomakkeen ensimmäinen kysymys oli: Oliko ympäristötuokio mielestänne onnistunut? Tähän kaikki vastasivat kyllä. Toinen kysymys: Oliko lapsenne innostunut ympäristötuokiosta? Tähän kysymykseen kuusi vanhemmista vastasi kyllä ja yksi ei. Kolmas kysymys: Täyttikö ympäristötuokio odotuksenne? Kaikki kysymykseen vastanneista vastasivat kyllä. Neljäs kysymys: Pidättekö ympäristökasvatusta tärkeänä? Tähän kysymykseen kuusi vanhemmista vastasi kyllä ja yksi vastasi en osaa sanoa. Palautelomakkeen lopussa oli tilaa vapaalle sanalle. Muutammat vanhemmat olivat antaneet kysymysten lisäksi sanallista palautetta.

”Kotonakin olemme näitä koittaneet opetella, mutta tällaisessa yhteydessä, kun nallet opettaa, jää varmaan paremmin mieleen asiat.”

”Ympäristöasiat ovat tärkeitä ja kiva, kun niitä sai opetella nallejen kanssa.”

”Lapsi oli innokkaasti mukana ja kuunteli tarkasti.”

”Asia tärkeä. Lapset olisivat voineet olla mukana vaikka vielä enemmän”.

Palaute oli erittäin positiivista. Lähes kaikkiin kysymyksiin vanhemmat vastasivat kyllä. Yksi vanhemmista vastasi, ettei lapsi innostunut ympäristötuokiosta. Samassa palautelomakkeessa oli vapaa sana -kohdassa kehittämissuositus. Vanhemman mielestä lapset voisivat olla mukana vielä enemmän. Kyseessä saattoi olla erittäin aktiivinen lapsi, joka olisi kaivannut vielä enemmän osallistumista. Tämä saattoi aiheuttaa sen, ettei vanhempi kokenut lapsen olevan innostunut ympäristötuokiosta. Vanhemmat pitivät ympäristötuokiota kuitenkin tärkeänä.

10.3 Vanhempien palautteen yhteenveto

Ti-Ti Nallen Talossa käy ympäri vuoden vieraita. Etukäteen on vaikea ennustaa, montako vierasta kyseisenä päivänä tulee Talossa vierailemaan. Toisina päivinä lapsia saattaa olla satoja, toisina kymmenen. Ensimmäisessä ympäristötuokion toteutuksessa lapsia oli 30 ja toisessa toteutuksessa 12. Näin ollen palautteiden määrä riippuu siitä, paljonko Talossa vierailee ihmisiä. Täytyy myös huomioida, etteivät kaikki vanhemmat halua täyttää palautelomaketta. Olen tyytyväinen saamaani palautteeseen ja palautteiden määrään. Seuraavaksi teen yhteenvetoa vanhemmilta saadusta palautteesta.

Palautelomakkeen ensimmäinen kysymys antaa palautetta tuokion onnistumisesta, koko tuokiosta sekä ohjaamisesta. Ohjaaminen on iso osa tuokiota, joten se vaikuttaa hyvin paljon tuokion onnistumiseen. Kaikki vanhemmat olivat vastanneet tuokion onnistuneen. Onnistumiseen vaikutti tuokion johdonmukaisuus ja hyvä suunnittelu. Ohjaamisessa otin huomioon lasten lisäksi myös vanhemmat. Näin ohjaus oli vuoro-vaikutteista niin lasten kuin vanhempienkin kanssa.

Toisen kysymyksen avulla sain tietoa siitä, oliko tuokio lapsille mielenkiintoinen. Vanhemmat seuraavat lapsia tarkasti ja havainnoivat heitä. Vanhemmat pystyvätkin sanomaan ja huomaamaan omasta lapsestaan, onko tämä innostunut. Vanhemmat tuntevat omat lapsensa niin hyvin, että he huomaavat miten lapset reagoivat kun innostuvat. Tähän kysymykseen vanhemmista kuusi vastasi kyllä ja yksi ei. Ei-palautteessa oli myös sanallista palautetta. Sanallisessa palautteessa koettiin, että lapset olisivat voineet olla vielä enemmän mukana. Seikkailukasvatuksessa voidaan huomioida erityisesti lasten aktiivisuus. Seikkailukasvatuksessa tehdään yhdessä ja saadaan apua toisilta. Näin ollen aktiivisuuden lisäämistä tuokioon voisi kehittää. Seikkailukasvatuksessa painotetaan myös lasten mukanaoloa. Lapset saavat osallistua ja tehdä, eivätkä vain katsoa.

Kolmas kysymys kartoitti vanhempien odotusten täyttymistä ympäristötuokiosta. Vanhemmilla on usein isompia odotuksia kuin lapsilla ja he haluavat niiden täyttyvän. Vanhemmat ovat kriittisiä ja osaavat arvioida asioita myös lasten puolesta. Vanhemmat ovat varmasti huomioineet myös lastensa odotuksia. Tällaisessa matkailukohteessa palvelun tulisi vastata niin lasten kuin vanhempienkin odotuksiin. Saamani palautteen mukaan ympäristötuokio täytti kaikkien vanhempien odotukset. Ympäristötuokio sanana luo vanhemmille mielikuvia ja odotuksia. Osa vanhemmista on voinut odottaa vähemmän ja tuokion myötä heidän odotuksensa ovat saattaneet ylittyä. Tuokion myötä ympäristöasiat tulivat lapsille tutuiksi niin elämysten kuin seikkailunkin avulla.

Viimeisenä palautelomakkeessa kysyttiin vanhempien mielipidettä ympäristökasvatuksen tärkeydestä. Palautteeseen vastanneista vanhemmista kuusi piti ympäristökasvatusta tärkeänä ja yksi vastasi en osaa sanoa. Pohdin syitä, jotka vaikuttivat tähän vastaukseen. Saattoi olla, ettei vanhempi ollut aiemmin ajatellut ympäristöasioiden tärkeyttä. Tai voi olla, ettei vanhempi osannut siinä hetkessä muodostaa mielipidettään ympäristökasvatuksen tärkeydestä. Palautelomakkeessa oli vaihtoehtona en osaa sanoa -kohta, jotta vanhemman ei tarvitsisi valita kyllä ja ei -kohdan välillä. Näin vanhempi pystyisi vastaamaan palautteeseen mieltymyksensä mukaan.

Vapaa sana -kohtaan tullut palaute vahvistaa myös sen, että vanhemmat kokevat ympäristökasvatuksen tärkeänä. Vanhempien mielestä ympäristökasvatus on tärkeää ja

nallejen kanssa oppiminen on mielekkäämpää. Ympäristökysymykset nousevat nykypäivänä useasti esiin. On tärkeää, että lapsille annetaan hyvin varhain mahdollisuus vaikuttaa ympäristöön. Ympäristökasvatuksen myötä lapsille annetaan mahdollisuus tehdä omia valintoja ja ratkaisuja. Lapset muodostavat käsitystä ympäristöstä ja sen tärkeydestä. Nallejen kanssa ympäristöasioiden oppiminen on hauskaa ja tuo oppimiseen elämyksiä. Lapset pääsevät konkreettisesti itse kokeilemaan roskien lajittelua ja luomaan mielekästä kuvaa ympäristöasioista. Vanhemmat ovat tuokion myötä saattaneet pohtia myös omaa suhtautumistaan ympäristöön. Tuokion myötä ja lasten innoittamina on ympäristökasvatus saattanut jatkua kotona. Ihmiset suhtautuvat ympäristöasioihin eri tavalla. Joillakin ympäristön hyvinvoinnista huolehtiminen näkyy jokapäiväisessä elämässä, toisilla taas harvemmin. Vanhempi ei välttämättä ole osannut luoda siinä hetkessä mielipidettään. Kaikilla vanhemmilla ei välttämättä myöskään ole niin paljon tietoa ympäristötilasta tai sen hyvinvoinnin huolehtimisesta. Toivottavasti ympäristötuokio kuitenkin herätti ajatuksia ja kiinnostusta tulevaisuutta varten.

Vanhempien palaute oli erittäin ilahduttavaa ja olen kiitollinen, että tuokioni sai niin hyvän vastaanoton. Osa vanhemmista tuli tuokion jälkeen vielä keskustelemaan kanssani. He kokivat ympäristöteeman ajankohtaisena ja sopivana juuri lasten maailmaan. Osa vanhemmista oli yrittänyt kotona opettaa lapselle ympäristöasioita. Vanhemmat kuitenkin kokivat, että erilainen toimintaympäristö, muut samanikäiset lapset ja nallet vaikuttavat positiivisesti oppimiseen. Osa vanhemmista sanoikin, että asioita on nyt hyvä kerrata kotona ja muistella, mitä nallet tekivätään roskien kanssa Nalletalolla. Näiden vanhemmilta saatujen palautteiden myötä voisi sanoa, että suurin osa vanhemmista kokee ympäristökasvatuksen tärkeänä ja ovat myös itse kiinnostuneita ympäristöstä.

10.4 Ympäristötuokioon osallistuneiden lasten palaute

Sain ympäristötuokiosta palautetta lapsilta. Ympäristötuokioon osallistui yhteensä 12 lasta. Lapsilta palautetta en pyytänyt kirjallisesti vaan suullisesti. Lapset olivat niin pieniä, että suullisen palautteen pyytäminen oli paras vaihtoehto. Palautteen antaminen toimi myös eräänlaisena seikkailutoiminnan reflektointina. Lasten kanssa työ-

kennellessä on lapsilta hyvä kuulla sanallista palautetta. Sanallisessa palautteessa aistii lapsen äänenpainosta ja eleistä lapsen ajatuksia sekä tuntemuksia. Lapset ovat omia aitoja itseään ja antavat arvokasta palautetta. Lapsilta saa palautteen aina suoraan ja rehellisesti. Lapset kyllä sanovat, jos he eivät jostain tykänneet. On myös ihaanaa, kuinka lapset innostuvat, jos he ovat olleet toimintaan tyytyväisiä.

Kyselin lapsilta kysymyksiä heti ympäristötuokion jälkeen. Minulla ei ollut lasten kanssa muistiinpanovälineitä, sillä minusta kirjoittaminen katkaisee vuorovaikutuksen. Tilanne ei välttämättä tunnu lapsista enää niin luonnolliselta ja aidolta. Kyselin lapsilta erilaisia asioita ja painoin vastaukset mieleeni. Heti palautehetken jälkeen kirjoitin vastauksia itselleni ylös.

Kysyin aluksi lapsilta, mitä heille jäi mieleen meidän ympäristöntutkimusmatkastamme. Joku lapsista sanoi, että Ti-Ti Nalle pudotti metsään roskan ja me autoimme häntä keräämään sen pois. Suurin osa lapsista sanoi, että opeteltiin laittamaan roskat oikeisiin roskakoreihin. Kysyin lapsilta, mikä tuokiossa oli kaikista hauskinta. Lähes kaikki vastasivat: nallet. Tämän jälkeen lapset vastasivat: seikkailu, bussilaulu ja roskien laittaminen roskakoriin. Viimeisenä kysymyksenä kysyin: oliko ympäristöntutkimusmatka teistä kiva? Tähän kaikki lapset vastasivat huutaen: joo.

Näiden lapsilta saamien palautteiden perusteella voin päätellä, että ympäristötuokio oli onnistunut. Lapset pitivät tuokiota kivana ja oppivat sen myötä tärkeitä asioita. Yhdessä tekeminen ja kokeminen vahvistavat lapsen itsetuntoa ja kehittävät vuorovaikutustaitoja. Heille jäi mieleen roskien laittaminen roskakoreihin ja tietysti yhteinen seikkailumme. Ympäristökasvatuksessa onkin tärkeää, että lapsi kokee ympäristöasiat mielenkiintoisina. Näin lapset kiinnostuvat ympäristöstä jo lapsena ja se vaikuttaa heidän myöhäisempään ympäristösuhteeseensa. Lapsille ympäristökasvatusta on roskien laittaminen oikeisiin roskakoreihin. Näin lapsi oppii lajittelemaan roskat jo lapsena sekä oppii ympäristöä välittävän elämäntavan. Ympäristötuokiossa lapset pääsivät lajittelemaan roskia ja se tuntui heistä hauskalta.

Nallejen läsnäolo ympäristötuokiossa oli lapsille tärkeää. Roskien laittaminen yhdessä nallejen kanssa oli lapsille elämys ja samalla opittiin tärkeitä asioita ympäristöstä. Lapset oppivat asioita toiminnan ja tekemisen kautta. Tuokioon toi elämyksellisyyttä

nallet ja yhteinen ympäristöntutkimusmatkamme. Ohjaajan merkitys lapsille on erittäin suuri. Ohjaajan tulee luoda turvallinen ja motivoiva ympäristö. Aistin lapsista, että ohjaajana loin heille mielekkään ympäristön toimia. Lapset varmasti huomasivat, että olen kiinnostunut ympäristöstä. Olin koko ajan läsnä ja sain kysymyksillä herätettyä lasten mielenkiintoa. Lapset olivat luontevia ja vuorovaikutus oli onnistunutta. Lapset olivat palautetta antaessaan iloisia ja vastasivat kysymyksiin innokkaasti ja reippaasti. Lapsista välittyi tunne, että he nauttivat ympäristötuokiosta ja tunsivat onnistumisen iloa.

10.5 Opinnäytetyön toimeksiantajan palaute

Sain palautetta ympäristötuokiosta niin vanhemmilta kuin lapsilta. Arvokasta palautetta sain lisäksi opinnäytetyöni toimeksiantajalta Ti-Ti Nallen Talon Riitta Korpelalta. Oli tärkeää saada palautetta häneltä, sillä opinnäytetyöni tarkoituksena oli luoda Ti-Ti Nallen Talolle uusi toimintatuokio. Palautteen myötä sain arviota tuokion käytettävyydestä ja soveltuvuudesta. Riitta Korpela oli mukana ympäristötuokion ensimmäisessä toteutuksessa.

Riitta Korpela antoi minulle heti ympäristötuokion jälkeen suullista palautetta. Oli kiva kuulla, että tuokio ja sen ohjaaminen olivat onnistuneet. Hän antoi suullisen palautteen lisäksi myös kirjallista palautetta. Seuraavaksi aion kommentoida Riitta Korpelan kirjallista palautetta (Liite 16). Kirjallisessa palautteessa Riitta Korpela antaa palautetta ohjaamisestani ja yleisesti tuokiosta.

Riitta Korpela piti ympäristötuokion kokonaisuutta erittäin onnistuneena. Hänen mielestään tuokio sopii Ti-Ti Nallen taloon ja sen vieraille. Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda uusi ja erilainen tuokio ja siinä onnistuttiin. Riitta Korpela on itse varhaiskasvattaja ja koki tuokion sisällöltään pedagogiseksi. Hän kertoo, että oli tyytyväinen ja iloinen osaavasta kokonaissuorituksesta. Riitta Korpela mainitsee, että myös vanhemmat olivat tyytyväisiä tuokioon ja sen sisältöön.

Ohjaaminen sujui Riitta Korpelan mielestä vuorovaikutuksellisesti. Lapset istuivat lähelläni, jolloin vuorovaikutus oli tiivistä ja läheistä. Riitta Korpela kuvailee, että

olen hyvä ohjaaja, toimin rauhallisesti ja olen tunnollinen. Ohjaamisestani näkyy myös positiivinen itsevarmuus. Hän mainitsee, että perehdyin ja keskityin tuokioon tarkasti etukäteen. Lasten ohjaaminen on aina haaste, varsinkin kun lapset ovat vieraita ja mahdollisesti myös hyvin eri-ikäisiä. Tällöin ohjaamisen tulee olla hallittua ja onnistua kokonaisvaltaisesti. Ohjaajana toimin rauhallisesti, niin kuin tässäkin tuokiossa. Rauhallisuus luo lapsille turvallisen ympäristön toimia ja kokea.

Ympäristötuokio oli onnistunut ja sopii toiminnaltaan Ti-Ti Nallen Taloon. Riitta Korpela kertoo, että tuokio otetaan Nalletalolle vakituiseksi toimintatuokioksi. Toimintatuokiota jalostetaan, jolloin siitä saadaan vielä laajempi. Nalletaloon on tarkoitus rakentaa lapsille jätteiden lajittelunurkkaus. Opinnäytetyön tekijälle paras palaute on se, että tuokio on otettu avoimesti vastaan ja sille on käyttöä.

11 YMPÄRISTÖTUOKION TULEVAISUUS

Ympäristötuokion suunnittelu ja toteutus on ollut iso projekti. Kun suunnittelee ja toteuttaa jotakin uutta, toivoisi, että onnistuisi luomaan sellaista, mikä olisi tarpeellista ja toimivaa. Tässä ympäristötuokion suunnittelussa ja toteutuksessa kävi niin. On ollut positiivista huomata, kuinka hyvä suunnittelu ja toteuttaminen kantavat hedelmää. Ympäristötuokio on Ti-Ti Nallen Talolle tarpeellinen ja se sopii sinne ajankoh- taisuudellaan ja arvoiltaan.

Opinnäytetyön tekijänä on hienoa saada palautetta, joka kertoo siitä, että ympäristö- tuokio tulee jäämään Ti-Ti Nallen Talon käyttöön vakituisesti. Tämä on parasta pa- lautetta ja näin tiedän, että olen onnistunut opinnäytetyössäni. Ympäristötuokio tulee Ti-Ti Nallen Talon käyttöön jo hiihtolomaviikoille keväällä 2012. Hiihtolomaviikoil- le tehdään myös ympäristötuokiota varten viisi erilaista roskista minun tuokiossa käyttämäni roskisten mukaisesti. Olen päässyt opettamaan suunnittelemani ympäris- tötuokion Ti-Ti Nallen Talon koulutusillassa muille Nalletalon työntekijöille. Tuokio otettiin positiivisesti vastaan. Uskon ja toivon ympäristötuokion kehittyvän jokaisella ohjaajalla omanlaisekseen.

Ympäristötuokion myötä Ti-Ti Nallen Talolle rakennetaan jätteiden lajittelunurkkaus lapsille. Lapset pääsevät vielä tuokion lisäksi kokeilemaan jätteiden lajittelua. Jätelajittelunurkkaus herättelee varmasti myös vanhempien ajatuksia ympäristön hyvinvoinnista. Kun talolle tulee jätteiden lajittelunurkkaus, voidaan ympäristötuokio myös toteuttaa siinä tilassa. Näin tila tukee ympäristötuokion pitämistä ja luo lapsille elämyksellisemmän ja konkreettisemmän kuvan.

12 POHDINTA JA LOPPUTUNNELMAT

Ti-Ti Nallen Talo on itselleni tuttu ympäristö ja on ollut hienoa toteuttaa oma opinnäytetyöni sinne. Ti-Ti Nallen Talo jo itsessään tarjoaa lapsille ja vanhemmille mahdollisuuden elämyksiin ja yhteisiin kokemuksiin. Ti-Ti Nallen Talo on lapsille erilainen ympäristö, jossa he voivat kokeilla ja koskea kaikkea ja näin itse toiminnallaan tehdä elämyksiä. Talossa asuvat nallet tuovat mukanaan omanlaistaan elämystä ja viehätystä päivän toimintoihin. Lapset saavat vapaasti halaila nalleja ja nallet leikkivät lasten kanssa hyvin mielellään. Ti-Ti Nallen Talossa vierailee vuosittain noin 40 000 vierasta. Olen saanut suunnitella ja toteuttaa opinnäytetyöni mielenkiintoiseen ja haastavaan ympäristöön. Talossa käy hyvin eri-ikäisiä lapsia ja vierasmäärät vaihtelevat päivittäin. Tämä luo oman haasteensa toiminnan suunnittelulle. Suunnitellulle toiminnalle asetetaan pedagogisia tavoitteita. Yhdessä nallejen kanssa touhuamalla lapset oppivat asioita kuin huomaamatta.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Ti-Ti Nallen Talolle uusi toimintatuokio. Opinnäytetyöni oli toiminnallinen. Uuden toimintatuokion teema löytyi helposti. Ympäristöasiat ovat kiinnostaneet minua kauan ja ne ovat edelleen lähellä sydäntäni. Olen oppinut pienestä asti ympäristön hyvinvoinnista huolehtimista ja roskien lajittelu on tullut tutuksi jo lapsuudesta. Tämän vuoksi voin omakohtaisesta kokemuksesta sanoa, että kun lapsi kiinnostuu jo varhaisessa lapsuudessa ymmärtämään ympäristön hyvinvointia välittävän elämäntavan, tulee se luultavammin jatkuamaan aikuisenakin. Tämä sama ajatus on pohjalla ympäristökasvatuksessa. Ympäristökasvatuksen avulla lapsille annetaan mahdollisuus kehittää ympäristöherkkyyttään.

Lapset oppivat ympäristöstä huolehtivan elämäntavan. Omat ympäristön hyvinvointiin liittyvät kokemukset ovat olleet lapsena positiivisia, jonka vuoksi ympäristöstä huolehtiminen ei ole koskaan tuntunut rasitteelta, päinvastoin. Ympäristökasvatuksessa painotetaan, että ympäristöasioita tuodaan esiin positiivisella tavalla. Lapset ottavat mallia aikuisista ja jos vanhemmat suhtautuvat ympäristöön negatiivisesti, saattaa se vaikuttaa myös lasten suhtautumiseen. Lapset loppujen lopuksi luovat omat ajatuksensa ympäristöstä ja sen hyvinvoinnista. On kuitenkin tärkeää antaa lapsille mahdollisuus huomata, kuinka tärkeä ympäristö ja siitä huolehtiminen on. Halusin ympäristötuokioni avulla tuoda lasten tietoisuuteen, kuinka omasta ympäristöstämme voimme pitää huolta. Halusin, että ympäristöteemaan tutustutaan hausalla ja mielenkiintoisella tavalla. Lapset eivät jaksaa kuunnella pitkiä luentoja, eikä heidän tarvitsekaan. Lapset oppivat yhdessä touhuamalla, kokemalla, vuorovaikuttamalla sekä mallin avulla.

Asetin alussa opinnäytetyölleni tavoitteet, joiden täyttymistä tarkastelen seuraavaksi. Mielestäni asetetut tavoitteet täyttyivät hyvin ja onnistuneesti. Ympäristötuokiossa oli tavoitteita ympäristökasvatuksesta. Tuokion ympäristökasvatuksellisenä tavoitteena oli opettaa lapsille roskien laittamista roskakoreihin. Tavoitteena oli tuoda lasten ja vanhempien tietoisuuteen ympäristökasvatusta elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen keinoin. Toiminta on lapsille mielekkäämpää ja opettavaisempaa, kun siihen sisältyy elämyksiä. Onnistumisen elämysten avulla lapsi oppii parhaiten. Onnistumisen kokemukset vahvistavat myös lapsen itsetuntoa. Tuokiossa mukana olevat nallet ovat jo itsessään elämys. Ympäristötuokiossa lähdimme yhdessä ympäristöntutkimusmatkalle. Tällainen tutkimusmatka on oivaa seikkailutoimintaa. Lapset oppivat positiivisella asenteella ympäristön merkitystä. Ympäristötuokion avulla saatiin heräteltyä lasten kiinnostus ympäristöä kohtaan mielenkiintoisella tavalla. Lapset olivat mukana toiminnassa ja olivat vuorovaikutuksessa muiden lasten ja nallejen kanssa. Kun lapset saivat itse tehdä, saivat he onnistumisen elämyksiä ja kokemuksia. Ympäristötuokio oli lapsille uutta, hauskaa ja erilaista toimintaa. Ympäristötuokiossa toteutui hyvin ympäristökasvatus, elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus.

Ti-Ti Nallen Talossa tuokioiden ohjaaminen on erittäin mielekästä. Nalletalossa ohjaamiseen liittyy myös nallehahmot. Ohjaajana saan tuokioon mukaan lisää vuoro-

vaikutusta, kun huomioin ja kommunikoin nallejen kanssa. Tuokioihin tuo haastetta suuret vierasmäärät ja eri-ikäiset lapset. Koen nämä valtavana rikkautena, sillä ohjaamalla erilaisia ryhmiä kertyy kokemusta ja taitoa. Tavoitteenani oli huomioida monen ikäiset lapset ja heidän vanhempansa sekä suuri vierasmäärä. Ympäristötuokiossa oleviin roskakoreihin piirsin kuvat eri roskista ja lisäksi kirjoitin roskien nimet. Näin eri-ikäiset lapset pystyivät hahmottamaan, mistä roskista oli kyse. Otin huomioon lapset ja vanhemmat luomalla alusta asti vuorovaikuttavan ja luottavaisen ilmapiirin toiminnalle. Nämä olivat tavoitteena ohjaamiselle. Tuokio onnistui hyvin pienemmälle ja vähän isommalle ryhmälle. Tuokio oli helppo rakentaa ja purkaa hyvän suunnittelun vuoksi. Tavoitteena oli, että tuokio olisi kestoltaan noin 20 minuuttia. Aikataulu oli suunniteltu hyvin, sillä tuokio kesti 20 minuuttia.

Koin tärkeänä tehdä vanhemmille palautelomakkeen mieluummin kuin tehdä haastatteluita. Ympäristöaihe saattaa joillakin vanhemmilla nostaa epäluuloja ja kuvittelin, etteivät vanhemmat suostuisi mielellään haastateltaviksi. Palautelomakkeiden käyttö osoittautui parhaimmaksi vaihtoehdoksi huomioiden toimintaympäristön. Talossa voi kerrallaan olla satoja vieraita, tämä vaikuttaa myös aikuisten keskittymiseen. Tästä johtuen palautelomake oli lyhyt ja ytimekäs. Kysymysten avulla kartoitettiin vanhempien ajatuksia ympäristötuokiosta. Vapaa sana -kohta antoi vanhemmille mahdollisuuden antaa kysymyksiin tarkentavia vastauksia tai kirjoittaa joitain muita huomioita ympäristötuokiosta. Olen tyytyväinen suunnittelemaani palautelomakkeeseen ja sen avulla saamaani palautteeseen. Yllättävän monet vanhemmat antoivat myös heti tuokion jälkeen positiivista palautetta, mikä tuntui hyvältä.

Olen erittäin tyytyväinen suunnittelemaani ja toteuttamaani ympäristötuokioon. Suunnittelu ja tuokion toteuttaminen sujui niin kuin oli tarkoituskin, eikä matkan varrella tullut ongelmia. Opinnäytetyössäni käyttämä teoriatausta tuki toimintaa. Palautteiden avulla sain arvokasta tietoa tuokioni onnistumisesta ja kehittämisestä. Palaute oli erittäin positiivista, eikä kritiikkiä tullut. Eräs vanhempi, joka osallistui toiselle toteutuskerralle, toivoi, että toiminta olisi voinut olla vielä aktiivisempaa. Tätä samaa mietin itsekin. Vaikka palaute vanhemmilta ja lapsilta oli todella positiivista, voisi tuokiota kehittää vielä enemmän esimerkiksi lapsia aktivoivaksi. Lapset saisivat mahdollisuuden olla vielä enemmän mukana ja tuokio olisi elämyksellisempi. Tätä rajoittaa kuitenkin se, että vierasmäärät saattavat joskus olla erittäin suuria. Tuokios-

ta voisi tietenkin käyttää kahta erilaista toteutusmuotoa, joista toinen soveltuu paremmin pienemmän vierasmäärän kanssa tehtäväksi. On hyvä, että tuokioni aiheuttaa jälkikäteen pohdintaa siitä, mitä olisi voinut tehdä toisin tai mitä voisi muuttaa. Tällä tyyllillä ympäristötuokio oli toimiva ja näin sitä tullaan aluksi toteuttamaan. Varmasti ajan kuluessa tuokio saattaa muuttua ja jokainen ohjaaja tuo siihen persoonallisuuttaan. On hienoa, että ohjaajia on erilaisia. Näin erilaiset toimintatuokiotkin voivat muuttua ja muokkautua.

Ympäristötuokio oli mielestäni yksinkertaisuudessaan toimiva. Lapset eivät kaipaa ihmeitä ja he ovat täysillä mukana. Liian monet erilaiset asiat saattaisivat vain sekoittaa lasta turhaan. Kun tuokio on mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä, on oppiminenkin helpompaa. Lapset innostuvat, kun kyseessä on seikkailu, jonne he pääsevät yhdessä nallejen kanssa. Lapsille on myös tärkeää pohtia erilaisia pulmia. He kaipaavat haasteita ja haasteiden kautta he myös oppivat. Ympäristötuokiossa nostin metsästä erään roskan ylös ja kysyin lapsilta, mikä tämä on. Näin lapset saavat mahdollisuuden itse miettiä ja käyttää mielikuvitustaan. Tällaisessa tilanteessa vastaus voi olla mikä tahansa, mutta se kertoo lasten hyvästä mielikuvituksesta. Olenkin sitä mieltä, että seikkailuissa on hyvä käyttää mielikuvitusta toiminnan tukena.

Ympäristötuokion suunnittelu ja toteuttaminen ovat vieneet yllättävän paljon aikaa. Käytin niihin paljon aikaa, koska halusin lopputuloksesta mahdollisimman hyvän. Tein tuokion alusta loppuun huolella yksityiskohtia myöden. Jälkikäteen olen tyytyväinen, että käytin suunnitteluun ja toteutukseen aikaa, sillä lopputulos oli niin hyvä. Oli hienoa nähdä, että tuokio oli lapsille mieluinen ja he nauttivat yhteisestä ympäristöntutkimusmatkasta nallejen kanssa. Lasten iloiset ilmeet sekä vanhempien ja Ti-Ti Nallen Talon positiivinen palaute on ollut paras palkinto opinnäytetyöstäni.

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen. Ti-Ti Nallen Talo saa ympäristötuokion lisäksi opinnäytetyöni välityksellä tietoa elämyspedagogiikasta, seikkailu-, ympäristö- ja varhaiskasvatuksesta ja ohjaamisesta. Ti-Ti Nallen Talossa voidaan myöhemmin suunnitella uusia tuokioita pohjautuen esimerkiksi seikkailukasvatukseen. Seikkailujen kautta oppiminen on jännittävää ja erilaista. Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus ovat tärkeitä apuja oppimiseen. Koen itse, että lasten on mielekkäämpää

oppia asioita hausalla tavalla. Kun toiminta on hauskaa, lapset motivoituvat enemmän ja oppiminen on helpompaa.

Olen erittäin otettu, että ympäristötuokio otettiin Nalletalolla käyttöön. Tuokio sopii Ti-Ti Nallen Taloon ajankohtaisuudellaan, tarpeellisuudellaan sekä arvoiltaan. Ti-Ti Nallen Taloon tehtävä jätteiden lajittelunurkkaus antaa aivan uusia mahdollisuuksia toteuttaa ympäristötuokiota. Olen pohtinut ympäristötuokion kehittämistä ja muokkaamista. Seikkailukasvatuksessa pidetään tärkeänä seikkailujen tapahtumista luonnossa. Olisi mahtavaa toteuttaa ympäristötuokio luonnossa Ti-Ti Nallen Talon läheisyydessä. Tällöin seikkailulliset kokemukset olisivat vielä suurempia. Tuokion voisi toteuttaa esimerkiksi kesällä luonnossa ja talvella sisällä. Seikkailukasvatuksessa myös reflektoinnilla on tärkeä osuus. Tuokion päätteeksi voisi lasten kanssa purkaa ajatuksia ja tuntemuksia piirtelemällä yhdessä. Näin seikkailukokemus olisi kokonaisvaltainen. Ympäristötuokiota voisi kehittää myös niin, että vanhemmat ja lapset saisivat yhteisen ”ympäristötietonippu” -paketin. Näin lapset voisivat palata ympäristöasioihin kotona yhdessä vanhempien kanssa.

Opinnäytetyöni kehittää myös omalta osaltaan sosiaalialan työtä. Esimerkiksi päiväkodeissa käytetään jonkin verran seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa, mutta ne ovat monelle sosiaalialalla vielä tuntemattomia. Opinnäytetyöni avulla on mahdollista tutustua elämyspedagogiikkaan ja seikkailukasvatukseen. Toivon opinnäytetyöni antavan innostuksen kipinän toteuttaa elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatusta sosiaalialalla. Opinnäytetyöni kautta on mahdollista saada myös tietoa ohjaamisesta ja ympäristökasvatuksesta. Ympäristökasvatusta toteutetaan joissakin määrin esimerkiksi päiväkodeissa, mutta varhaiskasvatuksen perusteissa ei ympäristökasvatusta suoraan mainita. Tärkeää olisi, että lapselle annettaisiin hyvin varhain mahdollisuus oppia huolehtimaan ympäristöstä. Opinnäytetyönäni suunnittelemaa ympäristötuokiota voidaan käyttää sellaisenaan, esimerkiksi päivähoidossa, lasten- ja nuortenkodeissa, kerhoissa ja kouluissa. Ti-Ti Nallen tilalle voi ohjaaja luoda jonkin hahmon tai käyttää käsinukkea. Käsinukke toimii lasten kanssa kommunikointivälineenä. Ympäristötuokiota voisi pitää eräänlaisena sosiaalialan työvälineenä.

Opinnäytetyöni kehittää myös omaa ammatillisuuttani monissa määrin. Olen saanut tutustua erilaiseen kirjallisuuteen. Kirjallisuuden ja muiden lähteiden avulla olen op-

pinut olemaan lähdekriittinen. Olen opinnäytetyöni myötä kiinnostunut elämyspedagogiikasta sekä seikkailu- ja ympäristökasvatuksesta. Haluan toteuttaa näitä myös tulevaisuudessa. Olen saanut opinnäytetyöni kautta kokemusta suunnitella elämyksellisen toimintatuokion. Opinnäytetyöprosessi on opettanut vastuuta ja varmuutta. Olen saanut kokemusta ohjaamisesta ja suunnittelusta. Lisäksi sain uuden, valmiin tuokion itselleni, jota voin hyödyntää tulevaisuudessa työelämässäni.

LÄHTEET

Allinen, R. & Korhonen, H. 2007. ”Jännittävintä oli, kun ensin pelotti ja sitten uskalsi”- Seikkailu- ja elämyspedagogiikka työvälineenä päiväkotien esikouluryhmissä. Teoksessa S. J. A. Karppinen & T. Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 194.

Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki: Edita.

Cantell, H. 2004. Ympäristökasvatus 2000-luvulla – toimintaa ja tutkimusta. Teoksessa H. Cantell (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 12-13.

Houtsonen, L. 2005. Kestävä kehitys perusopetuksen ja lukion uusissa opetussuunnitelman perusteissa. Teoksessa L. Houtsonen & M. Åhlberg (toim.) Kestävän kehityksen edistäminen oppilaitoksissa. Helsinki: Opetushallitus, 22-23.

Houtsonen, L. 2005. Koulupihan ja sen lähiympäristön hyödyntäminen opetuksessa. Teoksessa L. Houtsonen & M. Åhlberg (toim.) Kestävän kehityksen edistäminen oppilaitoksissa. Helsinki: Opetushallitus, 99.

Karjalainen, P. & Lehtonen, T. 2007. Elämystiikasta arjen elämyspedagogiikkaan - 10 vuotta ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämistä. Teoksessa S. J. A. Karppinen & T. Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 168.

Karppinen, S. J. A. 2010. Seikkailukasvatus - erilainen tapa opettaa ja oppia. Teoksessa T. Latomaa & S. J. A. Karppinen (toim.) Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 118-119.

Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa S. J. A. Karppinen & T. Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 11-13.

Kokljuschkin, M. 1999. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Laki lasten päivähoitosta. 1973. 19.1.1973/36.

Lunti, R. 2005. Ympäristökasvatus osana esiopetusta Puumalan kunnan päiväkodissa. Teoksessa L. Houtsonen & M. Åhlberg (toim.) Kestävän kehityksen edistäminen oppilaitoksissa. Helsinki: Opetushallitus, 29.

Raittila, R. 2011. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 211, 215, 217-218.

Rosenberg, T. 1993. Pienestä pitäen. Ympäristökasvatus ja päivähoiton ekologinen arki. Helsinki: RAK ja Suomen luonnonsuojeluliitto.

Saloranta, S. 2010. Ympäristökasvatus ja seikkailu - käytännön toteutusta luontokoulussa. Teoksessa T. Latomaa & S. J. A. Karppinen (toim.) Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 164-165.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Viitattu 3.2.2012. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Viitattu 3.2.2012. Saatavissa: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>

Telemäki, M. 1998. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa T. Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu - Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 13,17,19-21.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITELUETTELO

Liite 1 Ti-Ti Nallen Talo

Liite 2 Ti-Ti Nalle tervehtimässä

Liite 3 Ti-Ti Nallen ja Tau Nallen huone

Liite 4 Liikennehuone

Liite 5 Musiikkihuone

Liite 6 Biojät roskakori

Liite 7 Metalliroskakori

Liite 8 Lasiroskakori

Liite 9 Paperiroskakori

Liite 10 Sekajät roskakori

Liite 11 Hirsimetsä ja roskakorit

Liite 12 Roskien keräämistä

Liite 13 Tau Nalle, Ti-Ti Nalle ja lapset keräävät roskia

Liite 14 Kaikki roskat on kerätty

Liite 15 Ympäristötuokion palautelomake

Liite 16 Toimeksiantajan palaute

Ti-Ti Nallen Talo

Ti-Ti Nalle tervehtimässä

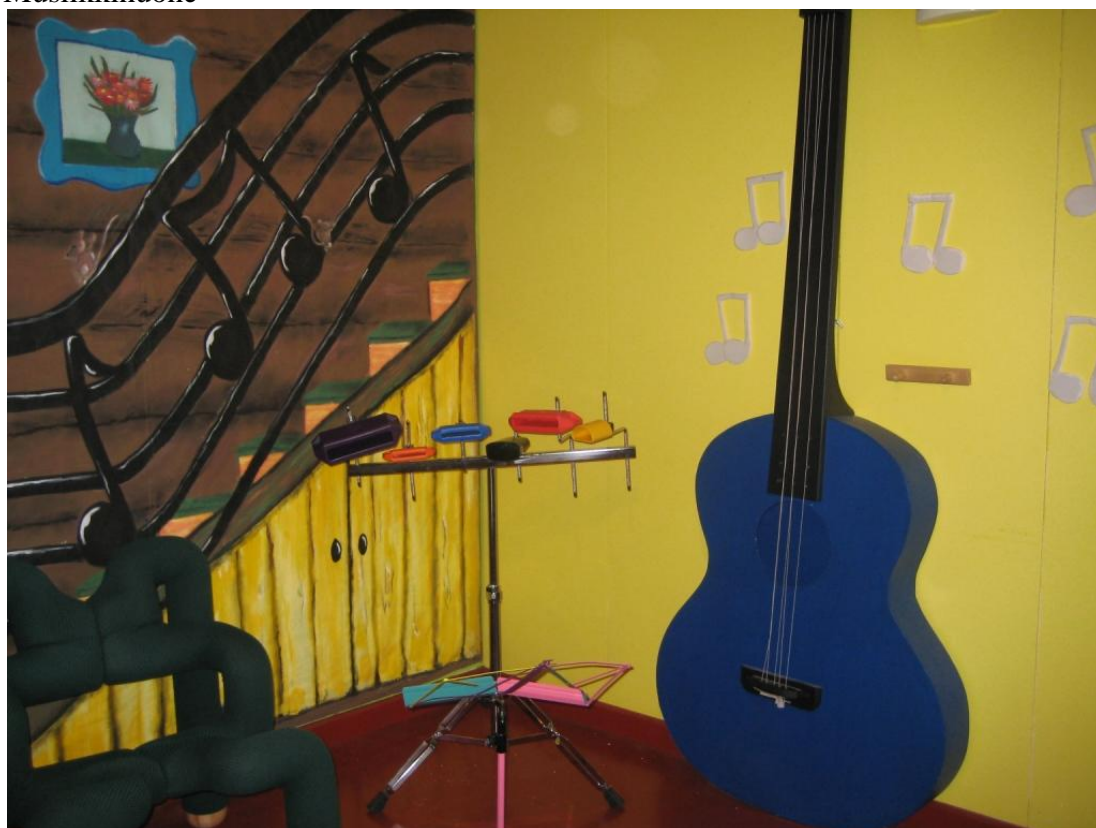
Ti-Ti Nallen ja Tau Nallen huone

Liikennehuone

Musiikkihuone

Biojäteroskakori

Metalliroskakori

Lasiroskakori

Paperioskakori

Sekajätöroskakori

Hirsimetsä ja roskakorit

Roskien keräämistä

Tau Nalle, Ti-Ti Nalle ja lapset keräävät roskaa

Kaikki roskat on kerätty

PALAUTE YMPÄRISTÖTUOKIOSTA

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
1. Oliko ympäristötuokio mielestänne onnistunut?	___	___	___
2. Oliko lapsenne innostunut ympäristötuokiosta?	___	___	___
3. Täyttikö ympäristötuokio odotuksenne?	___	___	___
4. Pidätkö ympäristökasvatusta tärkeänä?	___	___	___

Vapaa sana:

KIITOS PALAUTTEESTANNE!

MUKAVAA SYKSYN JATKOA!

LIITE16

Annika Nummelan YMPÄRISTÖTUOKIO Ti-Ti Nallen Talossa,puuhuoneessa 27.7.2011

Annika oli suunnittelut noin 20 min mittaisen tuokion ympäristön suojeluun liittyen;

roskien kerääminen luonnosta ja niiden oikea lajittelu. Mukana oli Ti-Ti Nalle sekä sillä hetkellä nallejen kodissa olleita lapsiperheitä. Lapset istuivat edessä Annikan läheisyydessä, jolloin Annikalla oli lapsiin suora ja läheinen yhteys.

Lapset saivat auttaa Annikaa keräämään Ti-Ti Nallen avulla roskat ja myös nimeämään, oliko roska lasia, pahvia, metallia vai muovia.

Kokonaisuus oli mielestäni erittäin onnistunut, vuorovaikutteinen sekä hyvin sopiva Ti-Ti Nallen kotiin ja sen kävijöille. Sovimme Annikan kanssa, että toimintatuokiota jalostetaan vieläkin laajemmaksi ja otetaan se nalletalon vakituiseksi ohjelmatuokioksi. Myös lasten vanhemmat olivat erittäin tyytyväisiä tuokion sisältöön.

Annika on hyvä ohjaaja; rauhallinen, tunnollinen ja positiivisen itsevarma.

Hän keskittyy, kuten tähänkin tuokioon hyvin tarkasti ennakoon ja haluan antaa hänelle vielä paremmat puitteet jatkoon; teetämme nalletaloon jätteiden lajittelunurkkauksen lapsille.

Koin varhaiskasvattajana tuokion erittäin pedagogiseksi sisällöltään sekä olin myös erittäin iloinen Annikan osaavasta kokonaisuussuorituksesta.

Tuokiossa mukana ollut

 29.7.2011

Riitta Korpela

lastentarhanopettaja, varhaiskasvattaja